

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

כ"ף מנחם-אב, ה'תשל"ו

יוצא לאור ליום ההילולא השמונים – ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב, ה'תשפ"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לזכרון

כ"ק הרה"ק הרה"ג הרה"ח והמקובל

רב פעלים לתורה ולמצוות ורביס השיב מעון

דור רביעי לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק

ר' לוי יצחק בהרה"ח וכו' ר' ברוך שניאור ע"ה

שניאורסאהן

אשר נאסר והגלה על עבודתו

בהחזקת והפצת היהדות

ונפטר בגלות ביום כ"ף לחודש מנחם אב

שנת ה'תש"ד

וזוגתו הצדקנית הרבנית

מרת חנה ע"ה

בת הצדקנית הרבנית מרת רחל ע"ה

ובת הרה"ג הרה"ח ר' מאיר שלמה ע"ה

נפטרה ביום השבת קודש, ו' דעשי"ת, בעלות המנחה

שנת ה'תשכ"ה

ת' נ' צ' ב' ה'

הוריו של כ"ק אדמו"ר זי"ע

פתח דבר

לקראת ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב, יום ההילולא השמונים של כ"ק הרה"ק המקובל וכו' ר' לוי יצחק, אביו של כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, הננו מוציאים לאור התוועדות כ"ף מנחם-אב ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ט"ו מנחם אב, ה'תשפ"ד

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

משתתפי ה"ירחי כלה"

התוועדות השלוחים ממדינות בהם פעל בעל ההילולא

הבאים להסתופף בציון הקי' באלמא אטא

בימים הסמוכים ליום ההילולא השמונים

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ושתהי' יד השלוחים על העליונה במילוי השליחות בשלימות

לקדש שם ליובאוויטש ושמו הקי' של כ"ק אדמו"ר זי"ע

בהצלחה רבה ומופלגה מתוך הרחבה אמיתית ובריאות הנכונה

ונחת חסידותי יהודי מכל יוצאי חלציהם

©

Published and Copyright 2024 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2024

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

שאישי הישראלי רואה או שומע הרי זה הוראה לו בעבודת השי"ת, מובן שבמדה הכי גדולה צריך להיות כן בניצול האפשרויות להפיץ היהדות בסביבה שלכאורה לולא זאת לא הי' צריך להמצא בה, וככתבו במכתבו, שכיון שזהו מקרה יוצא מן הכלל ומקרה מוזר, לא ענין טבעי, יש להתבונן לכל ולראשונה, אולי הכוונה שכל משך זמן המצאו בהסביבה יהי' הוא המעורר ומעודד ובאופן דמוסיף והולך להפצת היהדות המסורתית, והרי הובטחנו דברים היוצאין מן הלב נכנסים אל הלב, וככתוב לבן של ישראל ער הוא, יהי' מי שיהי', ואפילו זה שבתורה ומצות יש להמליץ עליו התחלת הכתוב, אני ישנה, ועי"פ הביאור בזהר – ישנה בגלותא, גלות הפנימי של הנה"ב והיצר.

מובן ופשוט ששיעורי תורה שישנם לו עתה ככתבו אינם מספיקים כלל וכלל, וכיון שככתבו נוסע הוא בכל יום הלוך וחזור, ונמשכת הנסיעה משך שעות, הרי זה ענין לימוד התורה עליו הציווי ובלכתך בדרך, ואומרים זה פעמים בכל יום (באמירת וקריאת שמע).

וכיון שהכל בהשגחה פרטית ובא בקישור עמדי, עלי החובה (והזכות) לעוררו על ההכרח לקבוע עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, קביעות בכל יום ובהוספה ביום השבת אשר קדש הוא לה'.

ברכה לבשו"ט בכל האמור.

דמוסיף והולך: ע"פ שבת כא, ב.
הובטחנו דברים היוצאין מן הלב נכנסים אל הלב: ראה ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א.
וככתוב לבן של ישראל ער .. ואפילו זה שבתורה ומצות .. אני ישנה: שה"ש ה, ב. שהש"ר עה"פ.

ועי"פ הביאור בזהר – ישנה בגלותא: זח"ג צה, א.
עליו הציווי ובלכתך בדרך: ואתחנן ו, ז. עקב יא, יט.
בלימוד פנימיות התורה .. ובהוספה ביום השבת: ראה קונטרס עץ החיים ספכ"ה. תו"מ התוועדיות חי"ב (תשי"ד ח"ג) ע' 204 ואילך, ובהנסמן שם.
אשר קדש הוא לה': ע"פ בשלח טז, כג. תשא לא, יד-טו. ועוד. וראה פע"ח שער השבת (שי"ח) ספכ"א. ובכ"מ.

בס"ד. שיחת יום ב' ב' פ' ראה, כ"ף מנחם-אב, ה'תשל"ו.

בלתי מוגה

א. ענינה של התוועדות בקשר לזמן וענין הקשור עם "יאָרצייט", או כפי שנקרא "הילולא" – כפי שמבאר הרמב"ם¹ שכל הענינים הקשורים עם עליית הנשמה למעלה והפעולות שצריך לעשות למטה, נקודתם ותוכנם הוא – ענין התשובה. וכנראה שהמקור לזה הוא מ"ש בקהלת² "והחי יתן אל לבו", שזהו ענין התשובה.

ובנוגע לתשובה שיש בה כמה דרגות – הנה הן בנוגע לפרט, ועאכו"כ בנוגע לכלל, לאחרי שכבר עברו ענינים של היפך הטוב (בנגלה), בודאי אוחזים כבר בדרגת תשובה עילאה, שזהו ענין שמתוך שמחה (כפי שרבינו הזקן מבאר באגרת התשובה³), אלא שמשתמשים בשמחה לשוב בתשובה באופן ש"הרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה"⁴, כפי שהנשמה נמצאת בגוף.

ב. והענין בזה:

ירידת הנשמה בגוף היא ענין של גלות⁵ – שהרי הנשמה היא "חקוקה מתחת כסא הכבוד" (כלשון הזהר⁶ ומדרשי חז"ל⁷), וכמבואר בחסידות⁸ שזהו כפי שהנשמה היא כבר בירידה, ואילו מקורה ושרשה ומקומה האמיתי הוא למעלה יותר,

ועד שלפני ש"בראתה", "יצרתה" ו"נפחתה", עומדת הנשמה באופן נעלה יותר, כפי שנקבע בסידור: "נשמה שנתת בי טהורה היא", שבאה ממקום שנקרא "טהרה", ועד לבחי' טהירו עילאה⁹, כמבואר בקבלה בארוכה שזהו למעלה מכל סדר השתלשלות, אפילו מעולמות הכי עליונים.

ומשם ירדה הנשמה למטה, "מאיגרא רמה לבירא עמיקתא" (כלשון הגמרא¹⁰ ופירושו רש"י¹¹),

1) ה'ל' אבל ספי"ג. (א.)
2) קהלת ז, ב. וראה גם תו"מ חס"ב ריש ע' 50. וש"נ.
3) ספי"א. ואילך.
4) שם יב, ז. וראה לקו"ת שבהערה 18.
5) ראה תניא פל"ז (מח, סע"א).
6) ראה חגיגה ה, ב.
7) ראה המשך תרס"ו ס"ע תנו [תר] ואילך.
8) ראה שם ע' תפג [ס"ע תרלן] ואילך.
9) ראה חגיגה ה, ב.
10) ראה הנסמן בנצו"ז לזח"א קיג, א (אות)
11) איכה ב, א.

והרי אפילו כשנמצאת למטה באופן שהוא רק שינוי במקום, הרי זה גופא הו"ע של גלות,

— כפי שמצינו בנוגע לעונש של גלות בערי מקלט, שנאמר¹² "ונס אל אחת מן הערים האל וחיי", "עביד לי' מידי דתהוי לי' חיותא"¹³, היינו, שיש לו שם כל חיותו, כל המצטרך לו כפי שהורגל, כך, שעונש הגלות מתבטא רק בכך שהוצרך לשנות את מקומו, אפילו אם ב' המקומות הם באותה מדינה; אם מקומו בעבר הירדן, אזי גם עיר המקלט היא בעבר הירדן, ואם מקומו בארץ ישראל [והרי כל אחד מישראל יש לו חלק בארץ ישראל, שכולה שייכת לכל בני¹⁴], ואין למישהו אחר חלק בה, וגם בשעה שמאיזו סיבה שתהי' אנסו יצרו ועשה ענין בלתי-רצוי, ולכן צריך לילך לעיר מקלט], אזי גם עיר המקלט היא בארץ ישראל, ואעפ"כ הרי זה עונש גדול —

ועאכ"כ כאשר היתה ב"בירא עמיקתא" אינו באופן שמלכתחילה היא בעה"ב להנהיג את הגוף וחלקו בעולם, אלא לכתחילה המצב הוא שהגוף ניכר בפ"ע ורצונו להנהיג כו',

ועד שבין שני היצרים, הנה היצר שהוא היפך יצר הטוב — "אקדמי" טעניתא¹⁵, להיותו קודם בזמן, ועוברים ריבוי שנים עד שהיצ"ט מתחיל לעמוד על עמדו כדבעי, וסו"ס "הקב"ה עוזרו"¹⁶, שלאחרי ששניהם (היצ"ט והיצה"ר) הם "שופטים", נעשה היצ"ט המושל ושולט¹⁷,

והיינו, שנוסף על גלות הנשמה מצד ירדתה "מאיגרא רמה לבירא עמיקתא", הנה ב"בירא עמיקתא" גופא הרי היא כמצב של גלות בגוף, ובכללות — בגשמיות העולם.

ועל זה היא פעולת התשובה — שבהיותה נשמה בגוף, ב"בירא עמיקתא", עומדת היא כמצב ש"הרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", כפי שמבאר רבינו הזקן¹⁸ שקאי על דרגת הנשמה שעלי' נאמר ש"האלקים .. נתנה", כפי שאומרים בברכות השחר: "נשמה שנתת בי טהורה היא", למעלה מכמו שהיא בדרגת "בראתה", ועאכ"כ "יצרתה" ו"נפחתה", וע"י התשובה ה"ה פועל שביחד עם הגוף עומדת הנשמה כפי שהיתה ברגע הראשון ש"האלקים .. נתנה".

(12) ואתחנן ד, מב.

(13) מכות יו"ד, א.

(14) ראה תו"מ חפ"ב ס"ע 120 ואילך.

(15) ראה לקו"ת ר"פ האזינו. ובכ"מ.

(16) ראה זח"א קעט, ב.

(17) סוכה נב, ריש ע"ב. וש"נ.

(18) ראה תניא רפי"ג.

(19) ראה לקו"ת ר"פ האזינו. ובכ"מ.

וכמדומה לי אשר לאחרי התחלת שנת הלימודים שהיתה לפני איזה שבועות, קשה ביותר פתיחת בי"ס חדש, שבודאי כבר נרשמו הילדים לביה"ס המקומי, בכל זה מפני ריחוק המקום צריך לברר הענין על אתר, ועליהם להתדבר עם אנשי חב"ד, שכנראה מכתבם מכירים הם אותם, ומביניהם עם אלו המתעסקים בהנהלת בתי ספר חב"ד והתפתחותם.

ע"פ הציווי אשר שונים אנו בכל יום, ושננתם לבניך, תקותי חזקה אשר מבלי להשען על אחרים, שניהם עושים ככל התלוי בהם בהנוגע לחינוך ילידיהם ש"י בתוככי חנוך בני ישראל בכל הסביבה, אשר מתאים יהי החינוך לאותה הפרשה ועניני, הם פרשות קריאת שמע, המתחילה שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ומסיימת (אשר צריכה התורה ועניני' להיות) בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך, וכיון שנצטוונו על זה מבורא עולם הרי בודאי שמראש נתנו הכחות והאפשריות למלאות רצונו ית'.

בברכה לכוחי ולבשו"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג

בי"ה, יז' סיון תשכ"א
ברוקלין

מר ... ש"י

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו משילהי ניסן — שהגיעני באיחור זמן רב — בו כותב ר"פ מדברי ימי חייו ומצבו ושאפיותיו עתה.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו,

וע"פ פירוש תורת הבעש"ט ששמענוה מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שכל מה

ב

ושננתם לבניך: ואתחנן ו, ז.

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד: שם, ד.

בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: שם, ז. עקב יא, יט.

ג

פירוש תורת הבעש"ט .. רואה או שומע .. הוראה לו בעבודת השי"ת: ראה "היום יום" ט אייר. כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך. וש"נ.

הוספה

א

בי"ה, כ"ה סיון תשי"ז
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה' משה שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מיום החמישי, בו כותב אודות בניו שיחיו והסתדרותם.

ויהי רצון אשר יבואו אל המנוחה ואל הנחלה האמיתיים מתאים למה שכתוב ה' הוא נחלתו, להיות באהלה של תורה אשר הוא אהלו של הקב"ה, וכמרז"ל משחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה, ומתוך הרחבת הדעת אמיתית ירווה מהם נחת אמיתי הוא נחת יהודי חסידותי.

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, וישמרם עכ"פ מכאן ולהבא.

ברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב

בי"ה, כ"ח אלול תשי"ט
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה למכתבם שנתקבל זי"ע, בו כותבים אודות האפשריות והנחיצות לפתוח בית ספר חב"ד במחנם ובמקומם.

א

מוה' משה: בראנדעל, לונדון.

יבואו אל המנוחה ואל הנחלה: ע"פ ראה יב, ט.

מתאים למה שכתוב ה' הוא נחלתו: עקב י, ט. שופטים יח, ב. וראה רמב"ם הל' שמיטה ויובל בסופן.

באהלה של תורה: ראה תולדות כה, כז ובפרש"י. ברכה לג, יח ובפרש"י. ברכות סג, ב ובפרש"י. סנהדרין קה, ב. ועוד.

וכמרז"ל משחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה: ברכות ח, א.

ויתירה מזה: כיון שבא ע"י עבודתו בענין התשובה, הרי זה עוד ביתר שאת וביתר עוז, ובלשון הגמרא¹⁹: "אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבין של חבירו", והיינו, שאפילו כשזה רק "קב" אחד, הנה כיון שזהו "שלו", הרי זה נוח לו וערב יותר מ"מתשעה קבין של חבירו", ובפרט שבנדוד"ד יש אצלו בשלימות גם ה"קבין של חבירו"²⁰ — כל מה שהי' במצב ש"האלקים .. נתנה", "נתת בי", אלא שניתוסף בזה שנעשה לגמרי "שלו".

ג. ולהעיר, שעד"ז מצינו גם בנוגע לביהמ"ק השלישי:

ובהקדים — שביהמ"ק הכללי קשור עם הענין ד"ושכנתי בתוכם"²¹, בתוך כל אחד ואחד²² — ביהמ"ק שבלבו של כל אחד מישראל, שזהו התנאי שיוכל להיות ביהמ"ק הכללי, כפי שמצינו בפשטות הכתובים בנוגע למשכן, ה"מקדש" הראשון, שבנינו הי' ע"י "כל איש אשר ידבנו לבו"²³, והיינו, שכאשר הלב היהודי הי' באופן של "נדיב לב"²⁴, שע"ז נעשה ה"מקדש" "בתוכם", אזי לאח"ז נבנה המשכן.

ובנוגע לענינו:

אע"פ שעל ביהמ"ק השלישי נאמר²⁵ "מקדש אד' כוננו ידיך", שזהו מקדש מוכן ובנוי בידי הקב"ה — הרי זה יהי' ע"י הקדמת עבודת בני' בזמן הגלות בענין התשובה,

ובפרט שבעבודת בני' נכלל גם לימוד "תורת הבית"²⁶ — כמדובר כמ"פ בהתוועדויות האחרונות²⁷ מ"ש במדרש תנחומא²⁸, שכאשר הקב"ה אמר ליחזקאל "הגד את בית ישראל את הבית .. ומדדו את תכנית"²⁹, היינו, לא סתם ללמוד "תורת הבית", אלא להתמסר למדוד ולידע פרטי המדות באורך ורוחב וכו', "מוצאיו ומובאיו"³⁰ — "אמר יחזקאל לפני הקב"ה, רבש"ע, עד עכשיו אנו נתונים בגולה .. ואתה אומר לי לילך ולהודיע לישראל צורת הבית .. וכי יכולין הן לעשות? הניח להם עד שיעלו מן הגולה ואח"כ אני הולך ואומר להם", "אל' הקב"ה ליחזקאל, ובשביל שבני נתונים בגולה יהא בנין ביתי בטל? .. לך אמור להם ויתעסקו לקרות

(19) ב"מ לח, רע"א. (25) בשלח טו, יז. וראה זח"ג רכא, א.

(20) ראה גם תו"מ חע"ה ס"ע 324. וש"נ. (26) יחזקאל מג, יב.

(21) תרומה כה, ח. (27)

(22) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. (28) צו יד.

(29) יחזקאל שם, יו"ד. ועוד.

(30) שם, ב. (23) שם, יא.

(24) ויקהל לה, כב.

צורת הבית בתורה ובשכר קרייתה שיתעסקו לקרות בה אני מעלה עליהם כאלו הם עוסקין בבנין הבית", והיינו, שעיי"ז שלומדים פרטי הענינים ד"תורת הבית", אזי "ועשו אותם"³⁰ — שעושים את ביהמ"ק השלישי.

ולהעיר גם ממ"ש הרד"ק ביחזקאל³⁰, שזוהי "ראי" גדולה לתחיית המתים", שאלו שלמדו הלכות בית הבחירה בפוסקים, במשנה או בתושב"כ, ונמצאים עכשיו בעולם האמת, יקומו בתחה"מ ויעשו אותם הבניינים והצורות לעתיד בביהמ"ק השלישי.

ועאכו"כ אלו שנמצאים בעקבתא דעקבתא דמשיחא, שלפי כל הסימנים אין ספק בכך שנשארו רגעים וימים ספורים אל הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בשעתא חדא וברגעא חדא — שע"י לימוד "צורת הבית" . . ומוצאיו ומוכאיו" אזי "ועשו אותם", ש"אני מעלה עליהם כאלו הם עוסקין בבנין הבית".

ונמצא שבביהמ"ק השלישי יהיו שני הענינים: כיון שיבנה כולו ע"י הקב"ה בעצמו, "מקדש אד' כוננו ידיך" — הרי יהיו בו כל ה"קבין" (יותר מ"תשעה קבין" — עשרה קבין), תכלית השלימות; וביחד עם זה, כיון שההכנה לזה (ע"ד "מיד ה' עלי השכיל"³¹) היתה ע"י עבודת האדם, ע"י לימוד תורת הבית, ואח"כ ע"י קביעת השערים והדלתות (כמדובר בארוכה לפני³²) — תהי' בזה גם המעלה ד"שלו", כך, שישנם "עשרה קבין", והם כולם "שלו", וזוהי המעלה שיש בהכנה זו יותר אפילו מכמו שהי' בביהמ"ק ראשון וביהמ"ק שני, ואפילו יותר מהמעלות שהיו במשכן לגבי בתי המקדשים.

ד. וזוהי גם קצת הסברה על דבר תמוה בדברי הרמב"ם בהלכות בית הבחירה — שאוחזים עתה בפרק א' הלכה ד', וז"ל:

"בנין שבנה שלמה כבר מפורש במלכים, וכן בנין העתיד להבנות, אע"פ שהוא כתוב ביחזקאל, אינו מפורש ומבואר, ואנשי בית שני כשבנו בימי עזרא בנוהו כבנין שלמה ומעין דברים המפורשים ביחזקאל".

וצריך להבין: הרמב"ם כותב בהקדמה שחיבורו הוא "הלכות הלכות". ולכאורה, ענין הנ"ל הוא רק סיפור דברים, ואינו שייך לספר הלכות?

וא' מהביאורים בזה:

ענין זה בא בתור הקדמה ללימוד הלכות בית הבחירה — כפי

ישראל". כך גם עתה יחל כיבוש ארץ ישראל הרוחנית ולאחר מכן כיבוש כל הארץ כפשוטה לגבולותיה ועד לאופן "כי ירחיב ה' את גבולך", ע"י משיח צדקנו.

מובן שילדי ישראל יערכו את ה"כיבוש" לא בצורה של מלחמה גשמית, כי הרי קטנים אינם יוצאים למלחמה, עובדה שגם במלחמת החיים היום-יומיים אינם משתתפים. תפקיד הוריהם הוא, כידוע, לנהל את "מאבק החיים" להביא מזון לבית. הילד והילדה אוכלים מן המוכן אבל מחוייבים הם לברך על המזון לפניו ולאחריו. תוכן הברכות מתבטא, בין השאר, במלים של הברכה הכללית: "שהכל נהי' בדברו". הילד מכריז ומצהיר שכל מה שמסביב לו — הכל, בכל, נהי' ונעשה בדבר ה'. כשהכרזה זו באה בתוקף ובתמימות של ילד — הרי הוא מכין את עצמו, וגם את כל משפחתו ואת כל סביבתו, לגאולה השלמה.

... ואז — בבנינו ובבנותינו, בנערינו ובזקנינו, נקביל את פני המלך המשיח, כשהילדים הם הראשונים,

כמו שהי' בגאולה הראשונה, ביציאת מצרים ש"הם הכירוהו תחלה". אף עתה — אלה שנולדו בתוך החושך, בשיאה וסופה של הגלות, הם יצליחו "רגע אחד" לפני התגלות האור האלוקי של הגאולה, להתקרב אל ה' בתורתם ובמצוותיהם, בסיוע מדריכיהם ומוריהם אשר יחנכו אותם כראוי ויהוו בשבילם דוגמא חי'.

"אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר". ואז "ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו". וכבר הובטחנו ש"ישראל עושים תשובה ומיד הם נגאלים", ויוכלו המורים והמחנכים להצביע ולומר "ראו גידולים שגידלנו" זרע בית ישראל "זרע ברך ה'", בקבלת פני משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלמה בקרוב ממש.

שכתוב: "ברצות ה' דרכי איש — גם אויביו ישרים עמו", הפיכת החושך לאור והמר למתוק.

התפקיד העיקרי המוטל, אם כן, על דורנו הוא — החינוך. כל אחד ואחת מישראל, לא רק הגדולים אלא גם הקטנים והקטנות, חייבים לעסוק בחינוך. הרי על דורנו, שהוא הדור שלפני המשיח יש בו "חושך כפול ומכופל". לכן על כל אחד לעשות בכל מאמציו להפיכת החושך לאור, ולכל לראש על-ידי חינוך ילדי ישראל לתורה.

כל אחד ואחת, גדול וקטן, לא רק שהוא חייב לעסוק בחינוך, אלא אף מסוגל לכך;

אמנם דורנו הוא "דור ננס" בהשוואה לדורות הקודמים; אך הקודמים, רבותינו הקדושים, העניקו לכל אחד מאתנו, גם לקטנים שבתוכנו, כוחות והוראות והדרכות להצלחה בעבודת הקודש של החינוך. שנו חכמים במשנה: "איזהו חכם? — הלומד מכל אדם", הרי שכל אדם מסוגל ללמד משהו, ונאמר "מכל מלמדי השכלתי".

* * *

יש לנצל את התקופה הקצרה שנותרה עד להתחלת הלימודים, וגם את הזמן שלאחר מכן, כדי להשתדל בכל הכוחות והאמצעים שכל ילד וילדה בישראל יימצאו באוהל של תורה ושל יראת שמים, כלומר במסגרת חינוכית-תורנית, עד שכל ילד מישראל יעסוק בתורה, באופן של "ושננתם", "בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך", ויכריז בקול: "תורה צוה לנו משה — מורשה קהלת יעקב". זה יביא להשבתת האויבים והמתנקמים, וכל אחד ייגאל מגלותו הפרטית, וכל עם ישראל ייגאל מן הגלות בגאולה השלמה והאמיתית.

יש להדגיש, גם לילדים וגם לילדות, את הזכות הגדולה והאחריות שלהם, שלמרות שהם עצמם זקוקים למדריכים ומורים — הם מסוגלים להקים ולקיים את בית המקדש על-ידי לימוד עם עצמם וגם לימוד עם אחרים.

הילדים בהבל פיהם, בלימוד תורתם, מסוגלים להועיל יותר ממה שמסוגלים אביי ורב פפא — כך אמרו חז"ל — הם מסוגלים להוציא את השכינה מן הגלות, את כל עם ישראל כולו ואת הוריהם מן הגלות, ולהביא את המלך המשיח.

בקול התורה שלהם הם יביאו למצב של "ותבקע הארץ לקולם", כמו שהי' בתחלת כיבוש ארץ הקודש בפעם ראשונה, כשהיושע ובני ישראל כבשו את יריחו, שהיתה, כלשון חז"ל, "מנעולה של ארץ

שכותב בהקדמתו לפירוש המשניות בנוגע למסכת מדות³³, ש"אין בו ענין אחר אלא ספור, שהוא זוכר מדת המקדש וצורתו ובנינו וכל ענינו, והתועלת .. כי כשיבנה במהרה בימינו, יש לשמור ולעשות התבנית ההוא, והתבניות והצורות והערך וכו'", ועד"ז כותב גם בהלכות בית הבחירה בקיצור (כיון ששם הוא זהיר ומחושב יותר בכל תיבה), שבלמוד אודות ביהמ"ק השני יש גם מעין הענינים שיהיו בביהמ"ק השלישי שנתפרש ביחזקאל.

ומזה מובן, שלימוד הלכות אלו — שעיי"ז "מעלה עליהם כאלו הם עוסקין בבנין הבית" — נחשב ללימוד תורת ביהמ"ק השלישי, אע"פ שהרמב"ם יכול לפרש רק תורת ביהמ"ק השני, ורק "מעין דברים המפורשים ביחזקאל", אבל כפי שהיו בביהמ"ק השני.

וזהו הלימוד בנוגע אלינו בתורת המוסר ע"פ תורת החסידות — שכשלוּמדים "תורת עולה", אין זה רק לימוד איך שהקריבו בעבר, אלא זוהי הכנה להקרב עולה כשיבנה ביהמ"ק בקרוב, כיון שהלימוד עתה פועל כבר ברוחניות "כאילו הקריב עולה"³⁴, ובפרט שביחד עם לימוד ההלכה ישנו גם הענין ש"כתב על פנקסו כו' כשיבנה ביהמ"ק אביא חטאת שמנה"³⁵; וכיון שכדי להקריב קרבן צריך "בית .. מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות"³⁶, לכן צריך ללמוד גם הלכות בית הבחירה שברמב"ם, שלאחריהם באים גם הלכות מעשה הקרבנות והלכות תמידין ומוספין, ולפנ"ז הלכות כלי המקדש וכו'.

ה. ונחזור לעניננו — התוועדות הקשורה עם נשמה שעלתה למעלה, שצ"ל באופן ש"חיי יתן אל לבו":

מעיקרי האמונה אצל בני"ה הו"ע נצחיות הנשמה, אבל כיון שזוהי נשמת איש ישראל שכבר היתה למטה, הנה גם בהיותה למעלה ה"ה הולכת "מחיל אל חיל", כמ"ש בסיום וחותרם מסכתא ברכות: "תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר³⁷ ילכו מחיל אל חיל".

וכשמקשרים זאת למטה עם "חיי יתן אל לבו", באופן שמביא לידי התעוררות והוספה בלימוד התורה ובקיום המצוות — הרי זה מחזק יותר את הענין ד"ילכו מחיל אל חיל" אצל הנשמה שנמצאת בעולם

(33) ד"ה והחלק הששי — קרוב לסופו. (36) שם ה"א.
(34) ראה גם (37) תהלים פד, ח.
(35) שבת יב, ב.

האמת, ומזה נמשך לאלו שהשתתפו ועסקו בזה (כיון שהדבר נעשה בהשתדלותם ובהשתתפותם), שגם אצלם תתחזק יותר ההליכה "מחיל אל חיל" בעניניהם הם.

וכאשר עושים זאת בשמחה וטוב לבב (כאמור לעיל שזהו"ע של תשובה עילאה שהיא מתוך שמחה) — הרי זה פורץ גדר³⁸ ומדידות והגבלות, שתהי' בזה הצלחה רבה וגדולה, לסייע גם לימוד התורה בהבנה למעלה ממדידה והגבלה שהיתה אצלו לפניו, וכן בקיום המצוות ביותר הידור מכמו שהי' אצלו לפניו, בדוגמת "מהדרין מן המהדרין"³⁹.

ו. וכמנהג ישראל (כפי שנהגנו בשנים האחרונות) לקשר זאת גם עם סיום מסכתא — יערך סיום עתה (עכ"פ בקיצור ואח"כ באריכות) על מסכתא שבסיומה מדובר אודות ענין הקשור עם המעמד ומצב שבו הי' בעל היאָרצייט ובעל ההילולא:

נוסף לכך שנשמתי ירדה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, ועוד בזמן הגלות, הנה בגלות גופא הי' בגלות בתוך גלות.

ולכאורה, כיון שמדובר אודות צדיק וכו' (נוסף לכך ש"עמך כולם צדיקים"⁴⁰) — נשאלת השאלה [כפי ששאל משה רבינו⁴¹, כך, שזוהי שאלה ע"פ תורה, שהרי התורה נקראת על שמו, כמ"ש⁴² "זכרו תורת משה עבדי"]? "זו תורה וזו שכרה"?

ונוסף על התירוץ הראשון בזה (כפי שהשיבו למשה רבינו⁴¹): "שתוק כך עלה במחשבה", שמזה מובן שאי אפשר להסביר זאת בשכל, דאל"כ, לא היו אומרים "שתוק" — הרי זה קשור גם עם הענין ד"שכר מצוה בעולם הזה", אם הוא בכל התוקף, או רק באופן חלקי וכו', שעל זה מדובר בסיום מסכתא חולין.

ז. הסיום על מסכת חולין — במשנה: "לא יטול אדם אם על בנים אפילו לטהר את המצורה. ומה אם מצוה קלה שהיא כאיסור, אמרה תורה⁴³ למען ייטב לך והארכת ימים, ק"ו על מצות חמורות שבתורה", ובגמרא: "תניא דבי ר' יעקב אומר אין לך כל מצוה ומצוה שבתורה שמתן שכרה בצדה שאין תחיית המתים תלוי' בה, בכבוד אב ואם כתיב⁴⁴

38) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. 41) מנחות כט, ב.

ועוד. 42) מלאכי ג, כב. וראה שבת פט, א.

39) שבת כא, ב. מכילתא בשלח טו, א. שמו"ר פ"ל, ד. וש"נ.

40) ישעי' ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ 43) תצא כב, ז.

חלק. 44) ואתחנן ה, טז.

היום הזה — אנו זקוקים, יותר מלפני כן, להשבתת האויבים והמתנקמים והמתנכלים לנו, ולכן בוודאי שיש להגביר את "מפי עוללים", כלומר את לימוד התורה של ילדי ישראל. כבר אמרו חז"ל: "הקול קול יעקב", כשקולם של ילדי ישראל נשמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, בישיבות ובמוסדות החינוך האמתי, אז אין "הידיים ידי עשו" שולטות לפגוע ח"ו בישראל.

יתר על כן: גם כשחרב בית המקדש — יש בקרב כל יהודי "בית מקדש" רוחני. כל יהודי, גדול וקטן, משכין ומשרה את קדושת הקב"ה על עצמו ועל נפשו ובכך הוא בונה "בית מקדש" רוחני. גם "בית מקדש" רוחני זה זקוק, לצורך קיומו, להשבתת האויב ומתנקם ולכן יש צורך ב"מפי עוללים", וביתר שאת.

* * *

לפי המוסבר ע"ד חשיבות לימוד התורה של ילדי ישראל לצורך בנין בית המקדש, נבין ענין נוסף:

הלכה היא ש"אין מבטלים תינוקות של בית רבן אפילו לבנין בית המקדש". כלומר, למרות שהכל, גם אנשים וגם נשים, חייבים לעסוק בהקמת בית המקדש ובדאגה לקיומו — הרי ילדי ישראל הלומדים תורה צריכים להמשיך וללמוד תורה ולא לעסוק בכך.

— ונשאלת השאלה: מדוע?

— הרי אין דבר גדול ונשגב יותר מבנין בית המקדש. על בית המקדש נאמר כי "משם יוצאת אורה", וכן נאמר עליו כי יש בו "עדות לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל". מדוע, אם כן, לא יועסקו גם ילדי ישראל בבנינו?

התשובה היא פשוטה: ילדי ישראל אכן עוסקים בבנינו, בעצם לימוד התורה שלהם. הרי רק בהבל פיהם הם משביתים אויב ומתנקם, ובכך הם מאפשרים את המנוחה ואת השלום כדי שיהי' אפשר לבנות בית המקדש (כפי האמור לעיל שאפשר לבנות את בית המקדש רק כאשר "והניח לכם מכל אויביכם מסביב").

ברור, אם כן, שלימוד התורה על-ידי ילדי ישראל חשוב מן הכל, והוא שמאפשר את השבתת האויבים, ועל-ידי כך זוכים לבנין וקיום בית המקדש.

השבתת האויב כוונתה לא רק להשמיד ולבטל את קיום האויבים והמזיקים אלא אף הפיכת האויבים עצמם לידידים ומסייעים, כמו

משיחת כ"ף מנחם-אב, ה'תשל"ו*

דוד המלך אומר: "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז להשבית אויב ומתנקם". כוונתו היא שבזכות לימוד תורה של ילדים שלפני גיל המצוות, בזכות "הבל פיהם של תינוקות של בית רבן", יושבת האויב והמתנקם.

בפסוק זה התכוון דוד המלך ברוח הקודש גם לענין בנין בית המקדש. כיצד?

— כידוע, נבנה בית המקדש הראשון על ידי שלמה המלך, בנו של דוד המלך, אך שלמה בנה את הבית על (יסודות שהכין דוד אביו, ועל) פי תכנית שקבע דוד שמיד הוי' עליו השכיל. גם כשהשלים שלמה את בנין הבית — נפתחו שעריו, לאחר שהזכיר לפני ה' את זכותו של דוד.

בפסוק זה הבטיח דוד מראש את הצלחת בנין בית המקדש וקיומו: בנין בית המקדש זמנו, כמחז"ל, כשישנה מנוחה ושלוש ושלוה. הרי פסוק מפורש הוא: "והניח לכם מכל אויביכם מסביב וישבתם בטח...". אז יש לבנות את בית המקדש.

מה היא הדרך לשלום ומנוחה? — רק כשהאויב והמתנקם מושבת. ואיך משביתים את האויב? — "מפי עוללים ויונקים". כלומר, דוד הודיע וגילה את הדרך להשגת מנוחה ועל ידי כך לאפשר את בניית בית המקדש, וזאת על ידי כך שילדי ישראל ילמדו תורה.

ואכן, כשבנה שלמה המלך את בית המקדש היתה תקופה של שלום ומנוחה, כפי שהדבר מבואר בתנ"ך, ובלשון חז"ל שאז: "קיימא סיהרא באשלמותא" — הירח מופיע ומתקיים בשלמותו... *

כשאמר דוד המלך ברוח הקודש: "מפי עוללים ויונקים... להשבית אויב ומתנקם" — התכוון גם לתקופה שלאחר חורבן בית המקדש.

כשחרב בית המקדש "ומפני חטאינו גלינו מארצנו" — ומאז ועד

(* הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בשעתו עבור ירחון "המאור" גליון רלג (אב-אלול תשל"ו) ע' 3 ואילך, ונדפס לאח"ז בהוספות ללקו"ש ח"ד ע' 423 ואילך (ראה לעיל ס"ט ואילך).

כ"ף מנחם-אב, ה'תשל"ו

למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך, בשילוח הקן כתיב⁴³ למען ייטב לך והארכת ימים, הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה ושלח את האם ולקח את הבנים ובחזרתו נפל ומת, היכן אריכות ימיו של זה והיכן טובתו של זה, אלא למען יאריכון ימיך בעולם שכולו ארוך ולמען ייטב לך לעולם שכולו טוב... ר' יעקב מעשה חזא... אלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא⁴⁵,

— (א) ביאור הטעם ש"לא יטול אדם אם על בנים אפילו לטהר את המצורע", כי, מצות שילוח הקן מחוייבת גם ע"פ שכל האדם מצד רגש הרחמנות (שלכן היא מצוה קלה, כיון ששכל האדם⁴⁶ מסייע לקיומה), וגם טהרת המצורע הו"ע של רחמנות (שע"ז יהי' שלום בין איש לאשתו). ואף שהרחמנות על האדם צריכה לדחות הרחמנות על בע"ח, הרי זה ע"ד שמצינו לענין מצות "עזוב תעזוב עמו"⁴⁷, שמצוה בשונא "כדי לכוף את יצרו"⁴⁸, וכך צריך לכוף מדת הרחמים שלו ולקיים מיד מצות שילוח הקן.

והקשר בין שתי הבבות שבמשנה, שלכאורה הם שני ענינים נפרדים: דין בשילוח הקן, והודעה אודות גודל שכר המצוות — כי, מהדין "לא יטול אדם אם על בנים אפילו לטהר את המצורע" מוכח שענינה של מצות שילוח הקן אינו ע"ד מצוה שבין אדם לחבירו (ורק טובת חבירו מוחלפת בטובת האם), אלא היא מצוה שבין אדם למקום, ולכן מ"ש בה "למען ייטב לך והארכת ימים" הוא לעולם הבא.

ועפ"ז מובן שעיקר הראי' ש"שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" היא מ"מעשה חזא" שהי' בו גם מצות כיבוד אב, כי, במצות שילוח הקן בפ"ע, להיותה מצוה שבין אדם למקום, יתכן שהיתה לו כוונת הפכית שלא לקיים המצוה⁴⁹, משא"כ במצות כיבוד אב, שהיא מצוה שבין אדם

תדבר, כלשון הרמב"ם במו"נ (ח"ג פל"ד)).
46) ושייך גם לדברי המשנה "שהיא כאיסור" — כפי שמבאר אאמ"ר (נסמן בלקו"ש שבפנים הערה 39) הר"ד ד"איסור": "א' כתר, י' חכמה, ס' בינה, ר' ברא בוכרא (כידוע בענין אמ"ר) דעת, והיינו כל המוחין כחב"ד" (ולעיל מיני': "איסור הוא אי"ס"ר... סר הוא דעת כידוע, וכמ"ש במשה כי סר לראות").

47) משפטים כג, ה.

48) ב"מ לב, ב.

49) ואף "שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה ושלח את האם ולקח

45) נתבאר גם הקשר עם התחלת המסכתא — שהטעם שר' יעקב לא הוכיח ש"שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" מזה שיש צדיק ורע לו רשע וטוב לו, לפי שבוה י"ל "זיל בתר רובא", כמ"ש בהתחלת המסכתא (יא, רע"א), וע"פ רוב, צדיק — טוב לו, ורשע — רע לו (אלא שאעפ"כ שאל משה "מפני מה יש... צדיק ורע לו, יש רשע וטוב לו" (כמ"ש בהתחלת הש"ס (ברכות ז, א)), כי, להיותו רועה נאמן, הי' איכפת לו היתכן שיש מקרה כזה, אבל אין ללמוד מזה ש"שכר מצוה בהאי עלמא ליכא", כיון שהתורה על הרוב

לחבירו, נוגע בעיקר המעשה ולא הכוונה (כמו במצות צדקה, שגם המאבד סלע ומצאה עני, קיים מצות צדקה⁵⁰).

(ב) מ"ש הרמב"ם⁵¹ "שמתן שכרן של מצוות והטובה שנזכה לה .. היא חיי העולם הבא" (שלכאורה הרי זה כדעת ר"י, ולא סתם משנה כאן וברייתא פאה) — הרי זה עצם (ועיקר) השכר, "הקרן קיימת לעולם הבא", ואילו הטובה בעוה"ז במצוות שבין אדם לחבירו (כסתם משנה) אינה אלא "פירותיהן".

ונוסף לזה יש יעודים גשמיים בשייכות לקיום כל המצוות, אבל לא בתור שכר⁵², אלא כמ"ש הרמב"ם⁵¹ "שהבטיחנו בתורה .. שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה .. וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה", כמשל הקונה עבד לשמשו, שצריך האדון לתת לעבד את כל צרכיו⁵³ כדי שיוכל למלא את העבודה המוטלת עליו⁵⁴.

(ג) הביאור ע"ד הרמז בשייכות דמסכת חולין לסדר קדשים⁵⁵, כיון

הוספה

ה"ט. הובאו במכתב שלישי בתמוז שנה זו (אג"ק חל"א ע' רמא) בהערה. וראה גם מעשה רוקח כאן. ועוד).
(53) ובפרט כאשר העבד הוא בן אברהם יצחק ויעקב, כדברי הגמרא (ב"מ רפ"ז) "אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב".

(54) ונמצא, שהעיקר בזה הוא — התועלת והשלימות שמקבל האדון ע"י עבודת העבד, כידוע בענין "למעשה ידיך תכסוף" (איוב יד, טו), אלא שיש בזה גם תועלת לעבד, שלהיותו עבד נאמן, אין אצלו תענוג גדול יותר מאשר למלא תפקידו כו'.
(55) ובפשטות — שכיון שזהו חולין ששייך לאיש ישראל, הרי זה כבר קודש בערך כל העולם כולו, להיותם באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים", ו"בכל דרכיך דעהו", ועד שיש "חולין שנעשו על טהרת הקודש" (חגיגה יט, ב. ו"ש"ג), וכאשר מקדישם בפה או במחשבה (ראה תו"מ חפ"ד ע' 52 הערה 271. ו"ש"ג), אזי נעשים קודש ממש.

את הבנים" — הרי כיון שהבן הוא גדול, יש לו מחשבה בפ"ע, ולכן לא מועילה מחשבת האב, בתור גדול העומד על גביו, כפי שמצינו בהתחלת המסכתא (יג, א (במשנה) ובפרש"י) לענין שחיטת עכו"ם אפילו כהלכתה ואחרים רואין אותו.

(50) ספרי תצא כד, יט.

(51) הלי' תשובה רפ"ט.

(52) אף שמצינו בנוגע למתנות כהונה — הן להדעה שכהנים הם "שלוחי דידן", ועאכור"כ להדעה שהם "שלוחי דרחמנא" (יומא יט, סע"א. ו"ש"ג) — שנקרא בשם "שכר", כמ"ש (קרח יח, לא) "כי שכר הוא לכם חלף עבורתכם גוי", ועד ש"אני חלקך ונחלתך" (שם, כ), וכמ"ש הרמב"ם (סוף הלי' שמיטה ויובל) ש"לא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש .. אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבודו .. יהי ה' חלקך ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוים", וכמבואר בארוכה במפרשי הרמב"ם בנוגע לשכירות של רבנים וכו' (ראה רדב"ז כאן. כס"מ להלי' ת"ת פ"ג

שענין השחיטה (שכל המסכת נקראת "שחיטת חולין"⁵⁶) הוא כמארו⁵⁷ "אין ושחט אלא ומשך", שהו"ע העלאה למדרגה נעלית יותר — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁵⁸ בלקו"ש חי"ט ע' 197 ואילך.

ח. ויה"ר שבקרוב ממש יקויים אצל כל אחד מישראל הענין ש"אדם אוכל פירותיהם בעולם הזה" (שהרי לכל אחד מישראל ישנם ריבוי מצוות כאלו), כפי שנימנו במסכתא פאה, ועאכו"כ שיהי' השכר של כל מצוה ושל כל המצוות, שלא יהיו ענינים המבלבלים ללימוד התורה וקיום המצוות, "כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן"⁵⁹, ועי"ז יוסיפו בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור בימים וברגעים האחרונים של הגלות, וזה יזרו יותר את ה"אחישנה"⁶⁰, ש"ישראל עושין תשובה"⁶¹ — תשובה עילאה, מתוך שמחה — "ומיד הן נגאלין"⁶², בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

* * *

ט. בהמשך להאמור לעיל (ס"ב-ה) בנוגע לענין הגלות, שנוסף על הגלות הכללי של ירידת הנשמה "מאיגרא רמה לבירא עמיקתא", שהי' אפילו בזמן שביהמ"ק הי' קיים, ניתוסף הגלות משחרב ביהמ"ק — יש גם צורך בהבהרה ואזהרה מפני אויב, "להשבית אויב ומתנקם"⁶³: בזמן⁶⁴ שביהמ"ק הי' קיים, ובפרט כש"קיימא סיהרא באשלמותא"⁶⁵, בימי שלמה — הרי בימיו היתה מנוחה, שלום ושלחה⁶⁶, ולא הי' "אויב ומתנקם".

אבל לאח"ז, כשחסרה השלימות הנ"ל, שזו היתה ההתחלה שלאח"ז יהי' המעמד ומצב ש"גלינו מארצנו" — הוצרכו מיד לענין

(56) ברכות ו, א. פרש"י בראשית א, יב. (64) תוכן השיחה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בשעתו עבור ירחון "המאור" גליון רלג (אב-אלול תשל"ז) ע' 3 ואילך, (57) חולין ל, סע"ב. ונדפס לאח"ז בהוספות ללקו"ש חכ"ד ע' 423 ומנ"א. ואילך. — נדפס גם לקמן בהוספות. (59) רמב"ם הל' תשובה רפ"ט. (60) רמג, סע"א. ח"ב פה, א. רטו, א. ח"ג מ, ב. (61) שם צז, ב. מו, א. וראה גם שמור"ר פט"ו, כו. (62) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה. (66) דברי הימים"א כב, ט. (63) תהלים ח, ג.

ד"להשבת אויב ומתנקם", ובב' האופנים: לפי הפירוש הראשון במארוז⁶⁷ "למשבת מזיקין" — שתיבטל מציאותם, ואח"כ באופן נעלה יותר — ש"אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקו"⁶⁸, ש"גם אויביו ישלים אתו"⁶⁹ — זה הנחש⁷⁰, שיתהפכו להיות ידידים ומסייעים, ועד ש"והיו ומלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך"⁷¹.

ועל זה הודיע דוד המלך, שהעצה "להשבית אויב ומתנקם" היא "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז", והיינו, שאלו שלפני בר-מצוה ועד"ז בת-מצוה, הנה ע"י הבל פיהם ("מפי"), "הבל שאין בו חטא" [כפי שהשיב אביי לרב פפא על שאלתו "דידי ודידך מאי": "אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא"⁷²], יש בכחם "להשבית אויב ומתנקם", כמארוז⁷³ על הפסוק⁷⁴ "הקול קול יעקב", שכאשר תינקות מצפצפין בקולן בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, אזי אין ידי עשו שולטות ח"ו לפגוע ח"ו בישראל.

י. בפסוק זה התכוון דוד המלך — ברוח הקודש — גם לבנין ביהמ"ק:

בנין הבית ע"י שלמה ה' לאחרי ההכנה של דוד באופן ש"מיד ה' עלי השכיל"³¹, וגם לאח"ז היתה פתיחת השערים בזכותו של דוד, כמסופר בארוכה בגמרא⁷⁵.

והנה, בנוגע לבניית בית הבחירה ישנו תנאי שצריך להיות מעמד ומצב ש"הניח לכם מכל אויביכם וגו'"⁷⁶ (כדברי הגמרא במסכת סנהדרין⁷⁷).

וכדי שיהי' מעמד ומצב ש"הניח לכם מכל אויביכם וגו'" — יש צורך "להשבית אויב ומתנקם", החל מ"אל זר אשר בקרבך"⁷⁸, היצר-הרע, שאז נעשה מעמד ומצב ד"אם שמוע תשמעו"⁷⁹, ואז אין גם "אויב ומתנקם" בפשטות, מאומות העולם, כך, שיכולים לבנות את ביהמ"ק במנוחה ובשלחה.

וכיון שהענין ד"להשבית אויב ומתנקם" הוא "מפי עוללים

(67) יל"ש בחוקותי רמז תערב (מתו"כ).

(68) ראה זח"א ד, א. הובא בתניא ספ"י.

(69) משלי טז, ז.

(70) ב"ר רפנ"ד.

(71) ישע"י מט, כג. וראה זבחים יט,

רע"א.

(72) שבת קיט, ב.

(73) ב"ר פס"ה, כ. וש"נ.

(74) תולדות כז, כב.

(75) שם ל, א.

(76) פרשתנו (ראה) יב, יו"ד.

(77) כ, ב.

(78) ראה שבת קה, ב.

(79) עקב יא, יג.

ואח"כ נעשה הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה" ע"י הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו, עד לאופן שמיני "יתפרנסון" (כמ"ש בזהר²⁹⁵), שיבינו זאת באופן של "פרנסה", בחכמה בינה דעת (כמבואר במפרשי הזהר²⁹⁶).

וכל ענינים אלו ביחד, שיהיו באופן של לימוד שמביא לידי מעשה, הנהגה ע"פ תורת החסידות — יפעלו ש"קאתי מר", דא מלכא משיחא, כפשוטו, למטה מעשרה טפחים, ובשמחה ובטוב לבב, ובעגלא דידן.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון הכנה. ניגון רבינו הזקן בן ד' הבבות (בבא הרביעית — פעם אחת). "ניע זשוריצי כלאפצי". "לכתחילה אריבער" ו"הושיעה את עמך".

אח"כ אמר: אלו שצריכים לברך ברכה אחרונה — בודאי יברכו ברכה אחרונה. ואח"כ אמר:]

עתה יעשו הפסק עד להתוועדות הבאה, ועד אז — יפעלו בלימוד התורה וקיום המצוות, החל מכל המבצעים, ומתוך שמחה וטוב לבב, כך, שתהי' היציאה — "יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב"²⁹⁷, כפי שמפרש רבינו²⁹⁸ "עדי ערב" מלשון עריבות ומתיקות — באופן ש"בשמחה תצאו ובשלום תובלון"²⁹⁹.

[והתחיל לנגן "כי בשמחה תצאו"].

(298) ראה סה"מ אידיש ס"ע 203. אג"ק

(296) ראה כס"מ. וראה גם תו"מ חפ"א ע' שלו ח"ג ע' תלב (נעתק ב"היום יום" א

אד"א).

(299) ישע"י נה, יב.

(295) תקו"ז ת"ו בסופו.

(296) ראה כס"מ. וראה גם תו"מ חפ"א ע' שלו ח"ג ע' תלב (נעתק ב"היום יום" א

178. וש"נ.

(297) תהלים קד, כג.

צדק וחידושים שלו על משניות וש"ס וכו', ועד"ז הענינים הספורים שמצאו לעת עתה מהנשיאים שלאחריהם —

כמו שאלות ותשובות או מכתבים שלהם בנגלה, וכן ילקטו שם שקו"ט בדבריהם מגדולי ישראל בזמנם או לאח"ז וכו' (ועד"ז לוח התיקון או מראי-מקומות לענינים שבספרים הנדפסים) — הן ענינים שכבר נדפסו, אלא שעד עתה היו באופן מפורז ומפורד, או בכלל לא ידוע, ועתה ירכזו אותם במקום אחד, והן ענינים שלעת עתה הם עדיין בכתב.

וכפי שרואים בכלל בענינים כאלו — בודאי יתוסף עי"ז ב"קנאת סופרים תרבה חכמה"²⁸⁸, כשידעו שבשעה שיש איזה שאלה או ביאור או הסברה וכו', יכולים לכתוב למקום פלוני ששם נמצאים כמה אברכים שעוסקים בזה, עד שסוכ"ס יתבררו ויתלבנו ויצטרפו הדברים, כך, שבודאי יתוסף בהבנת דברי הרב יותר מכמו שהי' עד עתה.

ועד שיסדרו זאת כנהוג עם כתובת ומספר טלפון וכו' — יכולים בינתיים לכתוב ע"י המזכירות, ובמשך ימים אחדים יאשרו מסתמא גם מישהו שיהי' המזכיר או המרכז או היושב-ראש — לא נוגע שמות התוארים, ובלבד שיתוסף ב"פיוצו מעינותיך חוצה".

מב. ויה"ר ש"תרבה החכמה והדעת"²⁸⁹, ועד לאופן ד"כמים לים מכסים", הן בנגלה והן בחסידות,

ובאופן ש"והי' האוהל אחד"²⁹⁰ — שיתבטל החילוק וה"מחיצה" שבין נגלה וחסידות, כהלשון שהובא בזה בתורת החסידות²⁹¹: "מחצתי ואני ארפא"²⁹², והיינו, שאף שישנה מחיצה — לא ח"ו מחיצה כמו בשאר המקומות, אלא כמדובר כמ"פ שזהו רק מצד השינויים בכללי הלימוד בין לימוד הנגלה ללימוד החסידות — אזי יהי' "ואני ארפא",

לאחרי שכבר היתה ההתחלה בזה ע"י רשב"י, כמבואר בכ"מ²⁹³ ענינו שהי' היחיד בזמנו שגילה נסתר דתורה, סודות ורזין דאורייתא, באופן של נגלה, ואח"כ הי' זה רק עבור יחידי סגולה ובחשאי, עד שבא האריז"ל ואמר שעכשיו "מצוה לגלות זאת החכמה"²⁹⁴,

(288) ב"ב כא, סע"א. כב, רע"א. וראה פכ"ה (סה"מ תרל"ח ס"ע קנב ואילך).
 אוה"ת ויצא ריח, ב ואילך. וש"נ. (292) האזינו לב, לט.
 (289) רמב"ם הלי' תשובה ספ"ט.
 (290) ע"פ לשון הכתוב — תרומה כו, וריא. ואילך. וש"נ.
 (291) ראה המשך חייב אדם לברך תרל"ח (294) תניא אגה"ק רסכ"ו (קמב, ב).

ויונקים"⁶³, נמצא שע"י תינוקות של בית רבן נעשה המעמד ומצב ש"הניח לכם מכל אויביכם וגו'", שלאח"ז יכול להיבנות בית הבחירה.

וזהו גם ההסבר בפשטות לכך ש"אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפילו לבנין בית המקדש"⁷²:

לכאורה אינו מובן: מה יכול להיות נעלה יותר מביהמ"ק — עליו נאמר⁷¹ "ושכנתי בתוכם", ו"עדות היא .. שהשכינה שורה בישראל"⁸⁰, ו"משם⁸¹ אורה יוצאה לכל העולם" !?

אך הענין הוא — שלימוד התורה דתינוקות של בית רבן היא הסיבה שמאפשרת את בנינו וקיומו של ביהמ"ק; ועד"ז אפילו לאחרי שבית הבחירה כבר בנוי, הנה כדי שיהי' בשלימותו, צ"ל המעמד ומצב ד"הניח לכם מכל אויביכם", מנוחה ושלוה, באופן של "פעולה נמשכת" (בלשון הידוע של הרגצ'ובי⁸²), ע"י תינוקות של בית רבן, כיון ש"מפי עוללים ויונקים" נעשה "להשבית אויב ומתנקם".

יא. ובה מתבטא התפקיד הראשון של מחנכים בישראל.

וכמדובר כמ"פ שעכשיו הוא הזמן שכל אחד צריך להיות מחנך — דכיון שזהו חושך כפול ומכופל, והכל מוכן מלמעלה, וצריך רק לסיים את אחרוני ה"פכים קטנים" כדי שתבוא הגאולה השלימה והגאולה האמיתית, אינו יכול לסמוך שמישהו אחר יעסוק ויחנך וכו', אלא גם הוא בעצמו צריך לעסוק ולהיות בעצמו מחנך.

וכיון ששנו חכמים במשנה⁸³ "איזהו חכם הלומד מכל אדם" — והרי "טעה בדבר משנה"⁸⁴ אינו בגדר טעות, להיותו דבר המובן כל כך שלא שייך לומר שיטעו בו — הרי זו גופא הוכחה וראי' ש"כל אדם" יכול להיות מלמד ומחנך, שיכולים ללמוד ממנו, וכפי שנאמר⁸⁵ "מכל מלמדי השכלתי".

ועאכ"ו כשנמצאים במעמד ומצב שאפילו אם הוא "ננס" (שזהו המצב של דורות האחרונים), הרי זה "ננס העומד על גבי ענק"⁸⁶ — עי"ז שרבותינו נשיאינו מסרו לנו את הכללים וההדרכות וההוראות והבקשות,

(80) שם כב, ב. וש"נ.
 (81) ראה ירושלמי ברכות פ"ד סה"ה. (86) ראה שבלי הלקט בראש הספר (בשם ועוד.
 ר"י מטראני). הקדמת החוות דעת לפירושו.
 (82) ראה גם תו"מ חפ"ג ע' 273. וש"נ. (83) אבות רפ"ד.
 (84) כתובות פד, ב. וש"נ.
 (85) תהלים קיט, צט. וראה אבות שם.
 (86) ר"י מטראני). הקדמת החוות דעת לפירושו.
 (82) לשר"ע יו"ד. המשך תרס"ו ע' ת [תקנז].
 (83) ובכ"מ.
 (84) כתובות פד, ב. וש"נ.

ביחד עם נתינת כח, לפעול בענין חינוך בני ובנות ישראל בפשטות, וכן בחינוך בני ובנות ישראל שהם "קטנים" בדיעות, אע"פ שהם כבר זקנים, אבל רק בשנים, ולא "זקן זה שקנה חכמה"⁸⁷, "אין חכמה אלא תורה"⁸⁸ — לפעול עמהם עבודת החינוך בזריזות הכי גדולה.

ובפשטות הענינים — כמדובר כמ"פ שצריכה להיות השתדלות הכי גדולה בשבועות האחדים שנותרו, בכמה מדינות, עד התחלת שנת לימודים, לחטוף ולפעול שכל ילד יהודי וכל ילדי ישראל יקבלו חינוך אמיתי בד' אמות של תורה וד' אמות של יראת שמים, ויקויים אצלם "ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך"⁸⁹, באופן שמיד כשמתחיל לדבר, צריך כבר להלך ולהכריז ולחזור ולהודיע לכולם ש"תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"⁹⁰.

יב. ויש גם להסביר ל"עוללים ויונקים", הן לזכרים והן לנקבות, הן לילדים והן לילדות, גודל הזכות, וביחד עם זה, גם האחריות, שיש להם — שעם היותו "תינוק של בית רבו" שלומד אצל אביו, והיינו, שהוא זקוק למדריך, מלמד וראש-ישיבה, בגלל שחסר לו בדיעות — הנה דוקא הוא יש בכחו לפעול מה שאביו אינו יכול לפעול, להיותו בסוג וגדר וגיל ד"תינוקות של בית רבן", שהם אלו שפועלים "להשביט אויב ומתנקם" גם בנוגע לגדולים, המחנכים, שיצאו מהגלות הפרטי, ומיד לאח"ז תהי' הגאולה האמיתית והשלימה מהגלות הכללי.

וכאשר יכירו את האמת שהם "זרע ברך הוי"⁹¹, ודוקא הם יכולים לפעול מה שאביו ורב פפא אינם יכולים לפעול — להוציא מהגלות את השכינה ("שכינתא בגלותא"⁹²) ועם ישראל (כולל גם הוריהם), ע"י שקידתם והתמדתם, "בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך" — הרי מובן גודל הרעש ("שטורעם") שיעשו.

ועד שיפעלו להרעיש ("שטורעמען") את השיריים האחרונים של גדרי ומחיצות הגלות, כפי שהי' בהתחלת כיבוש ארץ הקודש כמ"ש (בנוגע ליריחו, "מנעולה של ארץ ישראל"⁹³) "ותפול החומה תחתיו"⁹⁴,

(87) קידושין לב, ב. ישעי' סא, ט.

(88) תנחומא וילך ב. ועוד.

(92) ראה זהר ח"א כז, ב. ח"ב ב, ב. ח"ג

(89) ואתחנן ו, ז.

עה, ב. ועוד. וראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ

(90) ברכה לג, ד. וראה סוכה מב, סע"א. מסעי.

(93) ראה תנחומא בהעלותך יו"ד.

ספרי עקב יא, יט. רמב"ם הלי' ת"ת פ"א ה"ו.

במדב"ר פט"ו, טו. ועוד.

טוש"ע יו"ד סרמ"ה ס"ה. הלי' ת"ת לאדה"ז

(94) יהושע ו, כ.

בתחלתן.

ומזה יש ללמוד קל-וחומר:

אם בנוגע לענין שלא מפורש בשו"ע, פעלה ההכרה במאורע הנ"ל (שאינו "נקרה נקריית"²⁸⁵) להתחזק בענין ד"לא תחנם", ויתירה מזה, להפסיק לסלף את הפס"ד של גדולי ישראל, מיסוד על חוות-דעת ברורה של אנשי הבטחון —

עאכו"כ בנוגע לענינים שאין כל ספק בהם — שיהודי צריך ללמוד תורה ולקיים מצוות, להניח תפילין, לקבוע מזוזה ולתת צדקה, ולחנך בניו ובני בניו ליהדות, ועד"ז בנוגע לבית מלא ספרים, נרות שבת קודש, כשרות האכילה ושתי' וטהרת המשפחה — שצריך ליקח מזה את המסקנות, ובפועל ממש, שבתכלית הפשיטות ידובר אודות ענין הפצת היהדות האמיתית ללא פשרות.

וכיון שהעולם עומד בהתעוררות — בודאי שהדברים שיאמרו פעם, פעמיים ושלוש, יהיו נכנסים אל הלב ופועלים פעולתם,

ו"דבר אלקינו יקום לעולם"²⁸⁴ — שתהי' המחיצה שבין ישראל לעמים, ע"י גיור כהלכה, וגם לא יהי' הענין ד"מגלה פנים בתורה שלא כהלכה", כולל גם בנוגע ללימוד הפירושים באזהרותיו של הקב"ה.

ועוד בימי הגלות האחרונים יקויים היעוד "מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"²⁸⁵, ו"קץ שם לחושך"²⁸⁶, ותהי' "אתחלתא דגאולה", "והי' לך ה' לאור עולם"²⁸⁷, בקרוב ממש.

* * *

מא. בהמשך להמוזכר לעיל (סל"ב) שכ"ף אב חל באותה קביעות בימי השבוע כמו ח"י אלול, יום הולדת שני המאורות הגדולים, הבעש"ט ורבינו הזקן — הנה דבר נכון וטוב, שיארגנו קבוצת אברכים ואחד העומד בראשם, שמזמן לזמן יוציאו לאור בדפוס קובץ או אוסף (או איזה שם שיבחרו), שבו יודפסו כל הענינים הקשורים עם חלק הנגלה של נשיאי חב"ד, החל מרבינו הזקן וממלאי מקומו שלאחריו,

— שהרי עד עתה היתה עיקר ההדגשה על עניני ומאמרי תורת החסידות, או אגרות-קודש וכו', ופחות על עניני נגלה, אפילו בנוגע לענינים הנדפסים בנגלה, כמו השו"ע של אדמו"ר הזקן, ועד"ז יש הערות ומראי-מקומות וכו' על השו"ע מאדמו"ר האמצעי, ועד"ז שו"ת מהצמח

(284) ישעי' מ, ח.

(286) איוב כח, ג.

(285) שם יא, ט.

(287) ישעי' ס, יט.

להגן עליהם, אעפ"כ, כיון שזקוקים ל"חסד לאומים חטאת"²⁸² כדי לקבל כסף וכו' וכו', לכן צריך לגרום לכך שמצב הבטחון יהי' גרוע יותר, ובלבד לקבל את הכסף שתלוי ב"חסד לאומים חטאת" וכו'.

ועוד דבר ששוכחים להוסיף בנוגע לדברי גדולי ישראל שפיקוח נפש דוחה שטחים — שאמרו זאת בנוגע לכל מקום בכל כדור העולם, ללא חילוק אם השטח הוא סמוך לתל-אביב או ירושלים החדשה או ירושלים העתיקה וכו' וכו'.

וכיון שכן, הרי אלו שמביאים ומדפיסים את דברי גדולי ישראל באופן האמור, עושים את הדבר הגרוע ביותר ב"מגלה פנים בתורה שלא כהלכה", בכך ששמיטים את הסוף!

אך המצב לאמיתו הוא — שהקב"ה הצליח שכל השטחים שכבשו לפני שש שנים, הוסיפו בהגנה על כל בני"ש שנמצאים ב"ארץ אשר .. עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה", וכאמור לעיל, שכל המומחים בענייני בטחון אמרו דבר ברור, שהחזרת השטחים מגבירה את הקושי [אינני רוצה להשתמש בלשון שהם השתמשו בו — באופן הרבה יותר קשה] בנוגע למצב הבטחון של כל בני"ש שנמצאים הן בירושלים, הן בתל-אביב, הן בבני-ברק והן בכפר-חב"ד וכו' וכו', כך, שהפס"ד של גדולי ישראל הוא — שאין לשאול אצל זה שמנהל משא-ומתן אודות "חסד לאומים חטאת", אלא יש לשאול אצל המומחה לענייני פיקוח נפשות, שבנדוד, אין זה ענין של רפואה, אלא ענין של בטחון.

ומובן שאין מה לסמוך על הבטחת אומות העולם בתמורה למילוי דרישותיהם — כשם שלא שייך לומר שהערבים באוגנדה היו מחזירים את החטופים אילו היו ממלאים את כל דרישותיהם — שהרי זה היפך הדין בשו"ע שאסור להאמין לגוי בעניינים שבהם אינו "מסיח לפי תומו"²⁸³, להיותו שונא ישראל, ויש לו חזקה בנוגע ליחס לכל העניינים הנ"ל, וכפי שרמזו בעצמם שאפילו אם יקיימו את כל התנאים, יחפשו לאח"ז תירוץ זה או תירוץ אחר וכו'.

מ. וּבְנוֹגַע לְעֵינֵינוּ — הנה אחד העניינים שמאורע הנ"ל פעל כבר, כאמור לעיל, שאפילו גוים הפסיקו לדבר אודות החזרת שטחים!

(282) משלי יד, לד.

(283) ראה אנציק' תלמודית (כרך ה) ערך "וש"נ.

ויכבשו את כל ארץ ישראל הרוחנית בשלימותה, ובדרך ממילא — כיבוש כל ארץ ישראל לגבולותי, ועד לאופן ד"ירחיב הוי' אלקיך את גבולך"⁹⁵.

וכמו אצל ילדים קטנים — הרי זה באופן שאינם שייכים למלחמה גשמית; ילדים — יושבים ולומדים, ללא דאגות מענייני עוה"ז, ואילו הענין ד"נהמא אפום חרבא ליכול"⁹⁶ — אין הילד זקוק לכך, כיון שעושים זאת עבורו אביו ואמו; הילדים אוכלים מן המוכן, אבל מחוייבים הם לומר ברכה, החל מהברכה הכללית: "שהכל נהי' בדברו", כך, שכאשר שואלים אותו על מה שנמצא מסביבו, אומר, שזה נראה בית וכיו"ב, אבל "נהי' בדברו".

וכשאומר זאת בתוקף ותמימות של ילד — הרי זה פועל על האב והאם, הסבא והסבתא, ומכין אותם לכך שבקרוב ממש נלך "בבנינו ובבנותינו", ויפעל שנלך גם "בנערינו ובזקנינו"⁹⁷ — לקבל פני משיח צדקנו,

ו"הם הכירוהו תחילה"⁹⁸ — אלו שנולדו בעקבתא דעקבתא דמשיחא, בחושך כפול ומכופל, והצליחו בכך שרגע אחד קודם דיבר עמהם המדריך שלהם ואמר להם מה ואיך צריך לדבר, ביחד עם הוראת דוגמא חי'.

וכך יעמידו "קהל גדול"⁹⁹ — "צבאות השם" ש"יצאו .. מארץ מצרים"¹⁰⁰, מכל המיצרים וגבולים, כולל גם היציאה מארץ מצרים ביחס לכל המלכיות שנקראות ע"ש מצרים שהם מצירות לישראל¹⁰¹, עד שצר לו ונעשה מצומצם ואינו רוצה להתפשט עם יהדותו עד מקום שידו מגעת, בגלל פחד מדומה "מה יאמרו הגויים" — שאין מקום להתחשב בו, שהרי אין לדבר כל יסוד כלל כיון שאנחנו "בשם אלקינו נדגול"¹⁰², ולכן לא מתפעלים מזה ש"אלה ברכב ואלה בסוסים"¹⁰³, כיון ש"ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו"¹⁰⁴, תיכף ומיד, ובלשון הרמב"ם⁶²: "מיד הן נגאלין",

ויראו "ראו גידולים שגידלנו" — בני ובנות ישראל, "זרע ברך הוי'" — לקבל פני משיח צדקנו בקרוב ממש.

(95) פרשתנו (ראה) יב, כ. פ' שופטים יט, ח.
(96) זח"ג קפח, ב.
(97) בא יר"ד, ט.
(98) סוטה יא, ב.
(99) ירמי' לא, ז.
(100) בא יב, מא.
(101) ב"ר פט"ז, ד.
(102) תהלים כ, ו.
(103) שם, ח.
(104) שם, יר"ד.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה לקבוצת הילדים ממחנה "גן ישראל" שנכחו בהתוועדות, שינגנו איזה ניגון מה"מחנה" שלהם (וניגנו ניגון ההקפות לבעל ההילולא)].

* * *

יג. בהמשך למבצע חינוך — דובר בארוכה לאחרונה גם בנוגע למבצע מזווה, ויש לזה שייכות גם לסיום מסכתא חולין:

האמור לעיל בענין "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא", שאי אפשר לומר שאין בעוה"ז שכר מצוה כלל, ח"ו, עכ"פ במצוות שבין אדם למקום — הרי זה מוכח מדין מפורש בשו"ע בהתחלת הלכות מזווה¹⁰⁵: "כל הזהיר בה, יאריכו ימיו וימי בניו" (וכיון שזהו דין בשו"ע, אין ספק בכך שהכוונה היא בפשטות בעוה"ז), וכמ"ש הש"ך (על יסוד הגמרא בשבת¹⁰⁶): "דכתיב¹⁰⁷ למען ירבו ימיכם וימי בניכם וגו'", כך, שפירוש הדברים עד לפס"ד ברור הלכה בפועל, שמצות מזווה, אע"פ שהיא מצוה בין אדם למקום, הנה שכרה בעוה"ז הוא שכר נפלא — אריכות ימים שלו ואריכות ימים של בניו!

יד. ולהעיר, שענין זה (שע"י מצות מזווה "יאריכו ימיו וימי בניו") אינו בסתירה להמדובר לעיל¹⁰⁸ שקיום מצות מזווה ע"י אחד מישראל, שמוסיף מזווה אחת בחדר אחד בבית אחד, הו"ע שנוגע לכל אחד ואחת מישראל, דכיון "שכל ישראל ערביין זה לזה"¹⁰⁹, להיותם קומה אחת שלימה¹¹⁰, הנה כשניתוסף בחיזוק הבטחון ש"ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם"¹¹¹ בחלק מהקומה אחת, אזי ניתוסף מקצת מזה בכל חלקי הקומה אחת בכל מקום שהם,

— כשם שמ"ש הרמב"ם בפירוש המשניות ריש פאה שיש מצוות שבין אדם למקום ויש מצוות שבין אדם לחבירו, אינו בסתירה לכך שמצוות שבין אדם לחבירו הם גם מצוות שבין אדם למקום (ולא שאינם מצוות שבין אדם למקום ח"ו), שהרי קיום מצוות כיבוד ואם וגמילות חסדים צריכה להיות לא בגלל שהם מדות טובות בין אדם לחבירו, כי אם בגלל שכך צוה הקב"ה — "אשר קדשנו במצוותיו וצונו", כך, שזהו

105 יו"ד רסרפ"ה. סע"א. רמב"ם הל' שבועות פי"א הט"ז. הובא

106 לב, ב. בפרש"י עה"ת בחוקתי כו, לו.

107 בקריאת שמע — עקב יא, כא. 110 ראה לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ.

108 111 תהלים קכא, ח. וראה זח"ג רסג, ב.

109 סנהדרין כו, סע"ב. שבועות לט, רסו, ב.

וצריך ובהכרח להחזיר שטחים בהקדם ומה שיותר וכו', ובשביל זה מוכנים להעמיד בסכנה את כל המצב, ובלבד להיפטר מהשטחים שע"ז יפטרו מהלחץ וכו' (ועושים זאת כדי לשאת חן בעיני אלו שבדרך כלל הם עצמם מחרפים אותם על כך שאומרים "כחי ועוצם ידי"²⁵⁹) — פעל מאורע הנ"ל בדרך ממילא שהפסיקו לדבר אודות החזרת חלקים מארץ ישראל לעמי הארץ!

לט. ובהקדים — בנוגע לאיזכור אודות "מגלה פנים בתורה שלא כהלכה"²⁷⁹:

יש דרך בזה — לספר חצי דבר, שגדולי ישראל אמרו שפיקוח נפש דוחה שטחים [בה בשעה שברור הדבר וכו"ע לא פליגי שזהו המצב עכשיו — קודם ביאת משיח, קודם אתחלתא דגאולה, כשנמצאים בעומק הגלות, ויש צורך ב"דרשו את שלום העיר גו' והתפללו בעדה וגו"²⁸⁰], אבל "שוכחים" להוסיף את סיום הדבר, שבו מונחת כל הנקודה — שגדולי ישראל האמיתיים [לא אלו שרוצים לשאת חן בעיני משהו... שהרי הם אינם גדולים] הוסיפו שהקובע אם זה פיקוח נפשות או לא, צריך להיות מומחה לאותו ענין, שחזקה שלא מרע אומנתו²⁸¹.

וכשם שמומחה בעניני בריאות הוא רופא, ולא פוליטיקאי, עד"ז מומחה בעניני בטחון הוא איש שלמד עניני בטחון, וזהו המקצוע שלו באופן ש"כל מעיינו בו", ולכן, אצלו צריך לשאול: מה יותר טוב עבור פיקוח נפשות — להחזיק את השטחים או להחזיר את השטחים.

ואכן כבר שאלו, וגם קיבלו את המענה:

אין מומחה לעניני בטחון אחד ויחיד — והנני חוזר ואומר: אין מומחה לעניני בטחון אחד ויחיד — שאמר שהחזרת שטחים היא מעלה בפיקוח נפשות; רובם ככולם או כולם ממש אמרו, שיהי גרוע יותר בעניני פיקוח נפשות אם יחזירו את השטח הסמוך לתעלת סואץ, ויחזירו שם את השטחים שלאח"ז וכו'. והדבר מפורסם לכל!

ואלו שמדברים אודות החזרת שטחים, אומרים גם בפירוש, שאע"פ שהמומחה לעניני בטחון אומר שזה יגרום שמצב הצבא יהי גרוע יותר, ויקשה את פעולות ההגנה על כפר-חב"ד, בני-ברק ומאה-שערים ועל חדרה ועין-חרוד, וכל המקומות שבהם יש יהודים שצריך

279 אבות פ"ג מ"א.

281 ראה אנציק' תלמודית (כרך יג) ערך

חזקה (ג) ס"ב (ע' תש). וש"נ.

280 ירמי' כט, ז.

וכל ההפחדות והאיומים וכו' וכו' — הנה כמדובר כמ"פ ש"לא מהם ולא מהמונם" 273 של אלו שמאיימים על יהודים וכו'.

וכאמור לעיל, "אנן פעלי דיממא אנן", העבודה שלנו היא להאיר, ובדרך ממילא הנה גם "מעט אור" דוחה אפילו "הרבה חושך" 274, ועאכו"כ שהחושך אין בו ממש, כך, שזהו פחות מ"מעט חושך", ואילו האור הוא באופן של הוספה, וכל המוסיף מוסיפין לו, ובפרט לאחר חמשה עשר באב, כאמור לעיל שמוסיפים לילות על הימים לעסוק בתורה, לעשות מחושך הלילה ענין של לימוד התורה.

ובודאי יצליחו לפעול הענין ד"והצילו העדה" 275, ובפרט שכאן הי' הענין ד"והצילו העדה" בפשטות — הצלה מסכנת נפשות של עשרות עשרות מבני.

לז. וכדי לקשר גם עם הענין ד"במשפט תפדה ושבי' בצדקה" 276 (שהרי תורתנו היא תורת חסד) — יש להזכיר גם המנהג שנהגו בהתוועדות דכ"ף אב לנדב עבור הקרן שממנה נותנים ללומדי תורה לשמה 277.

וכל הרוצה, יציין שמו ושם אמו, להזכירו בבקשת רחמים בכל המצטרך לו.

(והוסיף:) מסתמא יחלקו את הפתקאות או המעטפות וכו', כרגיל בענינים אלו.

*

לח. יש להבהיר ענין נוסף — בהמשך להמדובר לעיל אודות האזהרה שע"י המאורע דאנטבה, והמאורע שלאחריו, שאמרו בגלוי שהוא בהמשך וענין אחד עם המאורע דאנטבה:

מאורע הנ"ל פעל על הצד שכנגד — שהפסיקו לדבר אודות נתינת שטחים מארצנו הקדושה לעכו"ם (שזהו ענין שיש בו האיסור ד"לא תחנם" 278).

לא שמים לב לכך, שלמרות שעד עתה לא הפסיקו לריב, ולגלות פנים בתורה שלא כהלכה, ולומר ולזעוק שבגלל פיקוח נפש וכו', מותר

(273) יחזקאל ז, יא. וראה סנהדרין קח, א. (274) ראה תניא פ"ב. חובת הלבבות שער יחוד המעשה פ"ה. (275) מסעי לה, כה. (276) ישעי' א, כז. (277) ראה גם שיחת כ"ף מנ"א דאשתקד סל"ח (ת"מ חפ"א ע' 288). וש"נ. (278) ואתחנן ז, ב ובפרש"י.

ענין שבין אדם למקום, אלא שבפרטיות יותר נחלקים המצוות לב' סוגים: אלו שהם רק בין אדם למקום, ואלו שיש בהם גם התכונה שבין אדם לחבירו —

כי, ענין הערבות ש"כל ישראל ערביין זה לזה" שייך בכל המצוות, ולכן, כשיהודי אחד מקיים מצוה, אזי ניתוסף במסובב של מצוה זו אצל כל אלו שקשורים עמו מצד גדר הערבות,

ובנוגע למזווה — הרי זו הסגולה המיוחדת בענין השמירה [שלכן גם נשים בכלל, שהרי גם "נשי בעי חיי" 112 (כמדובר לעיל בארוכה 113)], אע"פ שבנוגע לענין הערבות יש בזה שקלא-טריא וכו' 114, ועד"ז בכ"כ מצוות שיש להם סגולות מיוחדות, אזי קיומן נוגע לכל אחד מישראל בכל מקום שהוא.

טו. ובכזו זמן מיוחד שבו צריך תועלת ותיקון או שלימות בענין מיוחד — הרי זה בדוגמא לכך שבחג הסוכות יש צורך במיוחד בנטילת ד' מינים, שע"ז נעשים המשכות מיוחדות הקשורות עם "חג האסיף" 115, ועד"ז "כל יומא ויומא עביד עבדתי" 116, שיש לו עבודה מיוחדת שהיא מסוגלת במיוחד ויש לה שייכות מיוחדת ליום זה בפרט, נוסף על הצד השהו שבכל המצוות שהם מצוותיו של הקב"ה — "אשר קדשנו במצוותיו וצונו".

ובימינו אלו בפרט נוגע ענין הבטחון, ולכן, כדי שתהי' הצלחה בכל הענינים טבעיים שעושים בענינים של בטחון,

— ובודאי צריך לעשותם, כמ"ש 117 "וברכך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה", וכדאיתא בספרי 118: "יכול יהא יושב ובטל, ת"ל בכל אשר תעשה", היינו, שצריך לעשות בדרך הטבע, שהרי "אין סומכין על הנס" 119; אבל צריך לידע שכדי שה"תעשה" יהי' כדבעי, בהצלחה, צ"ל "וברכך הוי' אלקיך", כיון ש"ברכת ה' היא תעשיר" 120 —

צריך להשתדל בקיום מצוה שיש לה סגולה מיוחדת בנוגע לבטחון — שזוהי מצות מזווה, כמודגש בכך שראשי התיבות של השם שמופיע

(112) ראה קידושין לד, סע"א. (117) פרשתנו (ראה) טו, יח. (113) עה"פ. וראה גם מכילתא — הובאה (114) ראה גם ת"מ ח"ד ע' 306 ואילך. בדרשות ר' יהושע אבן שועב פ' וישב, ובס' וש"נ. מנחה בלולה. מכילתא דרשב"י יתרו כ, ט. (115) תשא לד, כב. (119) ראה פסחים סד, ב. (116) זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, ריש (120) משלי י"ד, כב. ע"ב.

על המזווה מבחוץ הוא "שומר דלתות ישראל"¹²¹, כך, שלאחרי שכורכים את המזווה, שאז מכוסים כל הענינים שכתובים בתוך המזווה (ואף שידועים שהם כתובים שם, ונכתבו בקדושת מזווה בכל הפרטים, מ"מ, אי אפשר לקרותם, כיון שצריך לכרוך את המזווה), הנה מה שנשאר בגלוי, ובאופן שמניח עליו את האצבע או היד¹²² בצאתו ובכואו — הרי זה השם שראשי-התיבות שלו הוא "שומר דלתות ישראל".

טז. ולאחרי שחשבו שיתפסו לבד שזוהי דרישת הזמן, ענין שהזמן גרמא — הנה כנראה שבגלל שלא עשו זאת ב"שטורעם" המתאים, היתה האזהרה לפני חודש (כפי שכבר דובר בארוכה¹²³).

אך כנראה שעדיין לא היתה היענות מרעישה "כדבעי למיעבד"¹²⁴, וההוכחה לזה, שקיבלו אזהרה נוספת — שזהו המאורע שאירע בקושטא¹²⁵,

— בעיתונים כתבו שאירע באיסטנבול, אבל המאורע הי' בקושטא; זוהי עיר שגוים נתנו לה שם נוסף, אבל שמה האמיתי הוא "קושטא" — בקיצור, או באריכות ובשלימות: "קושטאנדינא", שבה היו גדולי ישראל, הבית-יוסף וכו' וכו', וקדושה אינה זה ממקומה¹²⁶.

ועד כדי כך, שכיון שחשבו שאולי לא יתפסו מהי הכוונה בזה — נאמר הדבר ע"י משהו שאינו בעל-בחירה, כך שאומר מה שמצוים עליו לומר, ואמר בפירושו: דעו לכם שזהו המשך לפעולה שהיתה באנטבה! וכאן לא נוגע מה חשב מי שאמר זאת; נוגע מה שיהודי צריך ללמוד מזה:

בנוגע למאורע שאירע באנטבה רואים דבר מפליא — כמדובר בארוכה¹²⁷ שבדקו את המזוזות אצל החטופים, ולא הי' אפילו מקרה אחד ויחיד — מבין אלו שהניחו שיבדקו אצלם את המזוזות — שהמזוזות שלהם היו בשלימותם!

ע"פ דין — כדברי הגמרא במסכתא חולין בתחילתה¹²⁸ — די בכך

121 ראה סידור הארז"ל (כוונת מזווה).
 122 ר"ח אלול שנה זו (אג"ק חל"א ע' רעו ואילך). וש"נ.
 123 ראה רמ"א יו"ד סוסרפ"ה, ובשויורי ברכה שם (מהארז"ל).
 124 ראה רמ"א פ"ג מ"ט. וראה גם לקו"ש ח"ט ע' 123 הערה 22. וש"נ.
 125 ראה רמ"א יו"ד סוסרפ"ה, ובשויורי ברכה שם (מהארז"ל).
 126 ראה ע"ח ש"ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א. תניא אגה"ק ביאור לסו"ך (קמז, א).
 127 ראה כתובות טז, רע"א.
 128 יא, רע"א.

לו. אמנם, "אנן פעלי דיממא אנן"²⁶⁴, ולכן, מלבד המחאה בפני כל עם ועדה, ופעם אחת שבדברים הנ"ל — אין להכנס בשום אופן בשקלא-וטריא, כיון שהשקו"ט תגרום מסתמא לכך ש"פקר טפיי"²⁶⁵, לעוות עוד יותר את זכותם של עשרות אנשי הצבא שהצילו עשרות עשרות יהודים.

והגע עצמך:

כהן גדול בבית קודש הקדשים ביום הכיפורים, צריך לצאת על הספק כדי להציל יהודי, אפילו אם היהודי נמצא באוגנדה, ואינו צריך לשקול אם הלה לובש טלית-קטן, אם הוא מניח תפילין וכו' — כך הוא דין השו"ע!

וכאשר משהו מכניס את עצמו עוד בסכנה בשביל זה, ועושה זאת מדעת עצמו, ברצון הטוב, ואינו מבקש יישר-כח, ולא נותנים לו יישר-כח וכו' — הרי זו זכות גדולה שאין כמוה!

והלואי מהם יראו וכן יעשו — להפסיק לדבר קטיגוריא על בני"י, ולרצות לדחות רח"ל יהודים מתורתנו תורת חיים ומצוותי עליהם נאמר²⁶⁶ "וחי בהם" באופן ש"ימין דוחה", רח"ל, היפך פס"ד השו"ע²⁶⁷, מיוסד על דברי הגמרא²⁶⁸, שצ"ל "ימין מקרבת" ורק "שמאל דוחה".

ולא עוד אלא שהסדר בזה (והרי סדר בתורה הוא גם פס"ד²⁶⁹) — לא באופן שתחילה פועלת יד שמאל ואח"כ יד ימין, אלא ההתחלה צריכה להיות בענין ד"ימין מקרבת"²⁷⁰, ורק לאחרי שהוא בטוח שעשה זאת, אזי צ"ל "שמאל דוחה", והיינו, שהדחי' היא רק ביד שמאל, שהיא "יד כהה"²⁷¹, ככל הענינים שנעשים ביד שמאל, שע"פ דין אין בהם תוקף ואין בהם חשק וכו', ועד שכאשר עבודת הקודש נעשית בשמאל, היינו, שכל פרטי הענינים הם ע"פ שו"ע, אלא שנעשו בשמאל, הרי היא עבודה פסולה²⁷²; וכאמור, שגם הדיחוי שצ"ל בשמאל, הרי זה רק לאחרי שהי' הענין ד"ימין מקרבת", ועד שתורת אמת תעיד שהוא קירב בימין.

264 לשון חז"ל — עירובין שם. וראה
 265 ה"ש תרצ"ו ע' 25 [26]. וש"נ. וראה גם אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' יז (נעתק ב"היום יום" כט טבת).
 266 לשון הגמרא — סנהדרין לח, ב.
 267 אחרי יח, ה.
 268 הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד הי"ז.
 269 ראה גם תו"מ חמ"א ס"ע 30. וש"נ. ואלך. וראה גם תו"מ חמ"א ס"ע 30. וש"נ. ואלך. וראה גם תו"מ חמ"א ס"ע 30. וש"נ.
 270 ראה רמב"ם הלי' ביאת המקדש פ"ה הי"ח.
 271 ראה רמב"ם הלי' ביאת המקדש פ"ה הי"ח.
 272 סוטה מז, א. וש"נ.

ומה מרה הרחמנות על אלו שלא רואים בזה יד ה', וחושבים שזהו "כחי ועוצם ידי"²⁵⁹,

ורחמנות גדולה יותר על אלו שלא רואים שהיתה בזה יד ה' בגלוי, ורוצים ללמד זכות על הגוי הגרמני²⁶⁰, רח"ל, ולומר שזהו ענין שבא מהלעו"ז וכו', וכו', שאין כאן המקום להאריך בזה. — רחמנות על יהודים, שבשעה שהקב"ה מאיר ע"י נס גלוי נפלא כזה — רוצים לחפש דרכים להעלים ולכסות האלקות שמונח בזה!

— מתקרבים לימי חודש אלול, ומתפללים שעוד לפני יבנה ביהמ"ק במקומו, וצריך לבטל את החושך כפול ומכופל של הגלות. ובכן: אין לך חושך כפול ומכופל גדול יותר מזה שמתכחשים לנס גלוי, ולמעלתם של עשרות יהודים שחלקם בעולם הבא הוא בלי שום ספק בגלל שהעמידו את עצמן בסכנה, כמובן מסיפור הגמרא²⁶¹ בנוגע ללולינוס ופפוס וכו', ועוד כו"כ ראיות (ובאמת אין צורך בראיות, שהרי ראו זאת בעיני בשר).

ועוד זאת, ש"רבם דקרו" — לומר שכך סובר ר' יונה מגירונדי²⁶², וכך סובר גדול אחר בישראל וכיו"ב, היל"ת!

ומה שרוצים להשלוח משהו שאם היו מנהלים משא ומתן, אזי ה' הגוי הגרמני הופך להיות מ"חסידי אומות העולם" — בכך טעו אותם יהודים, רח"ל, שהגרמנים נטלו מהם כל היקר ביותר,

ואלו שניצלו — הנה בחלקם (כולל גם הוא בעצמו, לאחר שדודו או דו"ז דיבר ושילם תחילה לגוי, מבלי לברר אם הוא מחסידי אוה"ע וכו') ניצלו ע"י יהודי²⁶³ (בעל בחירה), שלא הניח תפילין לא לפני ההצלה ואפילו לא לאחרי ההצלה, ולא הוצרך להעמיד את עצמו בסכנה, ואעפ"כ קיבלו את ההצלה שלו!

ואילו כאן מדובר אודות יהודים שלא קיבלו תשלום שכר, לא כבוד ולא כסף; לא קראו להם בשם "דוקטור", ולא שלחו להם מכתבי תודה; מדובר אודות יהודים צעירים, שזה עתה נישאו או מתכוננים לנישואין, שהעמידו את עצמם בסכנה גלוי, והקב"ה הצליחם להציל יהודים מהיפך החיים לחיים.

(259) שם ה, יז.
 (260) כנראה הכוונה לראש חוליית (263) ראה גם אגרות-קודש חכ"ד ס"ע החוטפים (המו"ז).
 (261) תענית יח, ב.
 (262) תה.
 (263) תה.

שמוצאים זאת אצל רובם, אצל הרוב הגדול; ואילו כאן לא ה' אפילו מיעוט, וגם לא מיעוטא דמיעוטא, שאצלם היו המזוזות בשלימותם.

מדובר הן אודות אלו שחזרו לארץ ישראל, והן אודות אלו שדרים בחוץ לארץ, וכשנתבררה זהותם, שיש ביניהם יהודים דתיים, ופנו אליהם כדי לבדוק את המזוזות, הנה בתחילה אמר פלוני בפשטות שלהיותו יהודי דתי, לא יתכן אצלו ענין בלתי השולחן-ערוך, אך כאשר חזרו וביקשו כו', בדקו ומצאו שיש חסרון!

וביותר יפלא — שבתחלה ה' חסר רק בענין שיש מקום לשקו"ט אם הוא מחוייב במזווה או לא, אבל כאשר פעלו שיניחו לחזור ולבדוק — אזי מצאו שני מקומות שלכל הדעות צריכים מזוזות כשרות, ולא היו שם מזוזות!

כך ה' בניו-יֶאָרְק, ועד"ז בכל מקום ומקום שנודעה הכתובת, והלכו לשם ובדקו — לא ה' מקום אחד ויחידי אצל כל אלו שהיו באנטבה, שענין המזווה ה' בשלימותו.

ומאז עברו יותר משלושים יום, וניתנה אזהרה נוספת, שהיתה בחסד וברחמים, וכאמור, שהגוי אמר בפירוש שידעו שזה בא בהמשך לאנטבה.

ובודאי שעכ"פ עתה יצאו י"ח באזהרה זו, ויבטיחו שבכל דלת של יהודי שמחוייב במזווה תהי' מזווה כשרה, וקביעותה תהי' כהלכתה וכו'.

יז. אינני רוצה לצער יהודים, ולכן אזכיר הסיפור דלקמן — שמורה עד כמה נוגע הדבר — רק בקיצור:

בארץ הקודש, בבית דתי, אירע אסון, רח"ל, אצל בחור שלומד בישיבה שלכל הדעות היא קנאית. וכיון שעומדים בהתעוררות בנוגע לבדיקת מזוזות — הלכו לחדרו לבדוק את המזוזות, ומצאו מזווה פסולה!

— במשך כל הזמן לא רציתי להזכיר בנוגע למ"ש בשו"ע ש"כל הזהיר בה, יאריכו ימיו וימי בניו", שישנו גם ההמשך שנאמר לאח"ז, לא עלינו!...

והלואי שאביו — שהוא ראשי-ישיבה — יתעורר לעשות מזה "שטורעם" אמיתי בין תלמידיו, ולא להתבייש בכך, שאז תנוצל עכ"פ אזהרה חריפה זו לתועלת שתבוא מזה עכ"פ עתה.

ויה"ר שתהי' לכל אחד מישראל ולכל בני אריכות ימים ושנים טובות, ובודאי שיעשו תשובה, שהרי "הבטיחה תורה כו"²⁶², ויהיו אצל

כל אחד מזוות כשרות ותפילין כשרות, וכן קיום כל תרי"ג המצוות — כל מצוה לפי אופנה, אם ע"י הקיום בפועל, או כמו בנוגע להקרבת הקרבנות — שעתה אסור שיהי' בפועל — ע"י לימוד הלכות קרבנות, ועד"ז בנוגע לבנין בית הבחירה, שלעלות להר הבית לבנות ביהמ"ק רח"ל הרי זה ענין שעונשו היפך החיים¹²⁹, ולכן יש לקיים זאת ע"י לימוד ההלכה.

יח. וכך יצטרפו כל ענינים אלו,

החל מעניני בטחון ביחס ל"אויב ומתנקם" שמבחוץ, עי"ז שמתמודדים עם ה"אויב ומתנקם" שמבפנים, שזהו ה"אל זר אשר בקרבך"⁷⁸, ולכן עוסקים במבצע חינוך, החל מההוספה בחינוך עצמו, והיינו, שאע"פ שיש לו כבר זקן לבן, וכל ימיו הי' שומר תומ"צ — הנה בבוקרו של כל יום, לפני שעומד להתפלל, שאז אסור לו לעסוק בצרכיו, באכילה ושתי' וכו'¹³⁰, צריך לבקש מהקב"ה "אל תביאנו לידי נסיון"!

והנסיון הכי גדול הוא — כשבא היצה"ר וטוען עמו שאין לו מה להתיירא, כיון שכבר נעשה צדיק גמור, והא ראי', ששימש שמונים שנה בכהונה גדולה, ודי בכך שכבר עברו רוב שנותיו — ל"ו שנה שהם רוב משבעים שנה — ובמילא "שוב אינו חוטא"¹³¹.

אך על זה מסופר בגמרא¹³², שהי' מי ש"שימש בכהונה גדולה שמונים שנה",

— והגע עצמך: אי אפשר להתמנות לכהן גדול לפני בר-מצוה, וכפי שמשמע מכ"מ הוצרכו להמתין עד שיהי' בן עשרים¹³³, ולאח"ז הי' שמונים שנה כהן גדול; והרי אם הכה"ג התנהג שלא כדבעי, אזי לא הי' כבר לשנה הבאה¹³⁴, ואילו כאן מעידה התורה שבמשך שמונים שנה נכנס ביוהכ"פ לקדשי קדשים, ומילא שליחותו בשם כל עם ישראל — ואעפ"כ, כיון שסמך על עצמו — מסיימת הגמרא מה שאירע עמו אח"כ.

ובכן: לשם מה מספרת הגמרא זאת, ועוד מוסיפה לפרש את שמו?

(129) ראה אנציק' תלמודית (כרך ג) ערך ביהמ"ק — קדושתו (ע' רל ואילך), (כרך י) ערך הר הבית ס"ה (ע' תקפו). וש"נ.
(130) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח ספ"ט ס"ד ואילך. וש"נ.
(131) יומא לה, סע"ב.
(132) ברכות כט, א. וש"נ.
(133) ראה חולין כד, ב.
(134) ראה יומא ח, סע"ב ובפרש"י.

פורצת כל הגדרים³⁸ — המדידות והגבלות של עצמו, ועאכו"כ המדידות והגבלות של חלקו בעולם,

ועי"ז יהי' הענין ד"פרוות תשב ירושלים"²⁵⁴ — בקרוב ממש ברוחניות, ובקרוב ממש כפשוטו, ע"י משיח צדקנו, ובעגלא דידן.

* * *

לה. בהמשך להמדובר לעיל (סט"ז) בנוגע לשמיעת האזהרה הנוספת שניתנה וכו', כפי שנדפס בכל העיתונים מה שנאמר והוכרז (ע"י מישהו שאינו בעל בחירה, וע"פ טבע לא הי' מוכרח כלל להודיע זאת) שזהו המשך למאורע שהי' באנטבה, ובתוכן הענינים הרי זה המשך לאזהרה הנ"ל — הנה יה"ר שמתוך שמחה וטוב לבב לא יצטרכו לאזהרות, כיון שיודעים שאין זה "מקרה נקרה"²⁵⁵ ח"ו, אלא "מאת הוי' היתה זאת"²⁵⁶.

ועד"ז בנוגע להצלה — שלא היתה ח"ו מהסטרא דלעו"ז, אלא יהודים אנשי צבא שמסרו נפשם בפועל, הם אלו שהצילו בפועל עשרות (לערך מאה) יהודים מהיפך החיים לחיים, ובודאי שזכות זו תעמוד להם, שיערה עליהם רוח ממרום הן בנוגע למזוות והן בנוגע לתפילין (ש"הוקשה כל התורה כולה לתפילין"²⁵⁷).

והנני חוזר ואומר עוה"פ דברים ברורים, מבלי הבט על כל המלעיגים: הראי' הטובה ביותר בנוגע לפעולת ההצלה ע"י אנשי הצבא כפשוטו, שטסו אלפי מיל והעמידו עצמם בסכנה, בגלל הספק אולי יוכלו להציל עשרות יהודים מהיפך החיים לחיים, היא — שהקב"ה הצליחם להציל אותם יהודים שנמצאים עתה במקום בטוח (רובם ככולם — ב"ארץ אשר .. עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה"²⁵⁸) — נס גלוי גדול שלא אירע כמותו בזמנים האחרונים.

ולא נוגע מה שרוצים לחפש מה אמר העומד על גבם, ומה הם חשבו ביום ומה חשבו בלילה וכו' — שהרי לניצולים נוגע רק המעשה בפועל, כאמור לעיל (ס"ז) בנוגע לצדקה ובנוגע לכיבוד אב ואם, ועד"ז בנוגע להצלת נפשות ממש, כך, שמה שאמר העומד על גביו ומה שמישהו אחר אמר וכו', אינו ממעט כלל, ח"ו, בהצלת עשרות עשרות יהודים ובני משפחותיהם.

(254) זכרי' ב, ח.
(255) ראה רמב"ם ה' תעניות פ"א ה"ג.
(256) תהלים קיח, כג.
(257) קידושין לה, א. וש"נ.
(258) עקב יא, יב.

ועד ש"אם הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים, לשנות פרק אחד ישנה ב' פרקים וכו'"²⁴³, כמבואר באגרת התשובה²⁴⁴.

וכדי שההתעוררות בזה תהי' בתקפה — יש להתחיל ולקשר זאת עם מעשה בפועל כבר מעשרים באב.

וע"פ האמור לעיל שעיקר נדבת העצים היתה כדי שיהודים אחרים יוכלו להקריב קרבנות — הנה גם ענין החיות שנותן ח"י אלול צריך להיות באופן של "נרות להאיר"²⁴⁵, להחיות יהודים נוספים שנמצאים מסביבו בכל עניני אלול, שהו"ע התיקון וההשלמה על כל השנה שעברה.

ולא להסתפק בכך שיפעל במקצת ועוד יותר ועוד יותר, אלא יש לפעול בזה עד לתכלית השלימות — שזוה ענינו של יוהכ"פ, שאז נמצאים בני"י במעמד ומצב שבהיותם נשמות בגופים דוקא [שהרי אצל נשמה בלי גוף לא נחשב העדר האכילה לעינוי, וכיון שביוהכ"פ צ"ל חמשה עינויים²⁴⁶, יש צורך בנשמה בגוף], הרי הם כמלאכי השרת²⁴⁷.

לד. ונוסף על הענינים האמורים הקשורים עם ארבעה או שבעה שבועות לאח"ז, ישנו ענין שנוגע בפועל מחר בבוקר או הלילה:

דובר לעיל²⁴⁸ שהחל מחמשה עשר באב — "מכאן ואילך דמוסיף יוסיף", "דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה"²⁴⁹, כיון שניתוסף בזמן הלילה, והרי "לא איברי לילה .. אלא לגירסא"²⁴⁹.

וע"פ מארז"ל²⁵⁰ בפירוש "תורת חסד"²⁵¹, "תורה ללמדה זו היא תורה של חסד" — הרי זה צריך להיות באופן שלומד ומלמד, שלומד בעצמו ולומד עם יהודים נוספים שמסביבו, ועד לאופן של תלמוד תורה דרבים; ועד"ז ובהמשך לזה — גם הענין ד"גדול לימוד שמביא לידי מעשה"²⁵², שכולל כל המצוות, וגם ה"פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויים בה" — הענין ד"בכל דרכיך דעהו"²⁵³.

וכל זה — באופן דמוסיף והולך ואור, ובהמשך להענין ד"והחי יתן אל לבו"²⁵⁴ — באופן של תשובה עילאה שהיא בשמחה³, ששמחה

— כי, עד כמה שיחזיק מעצמו, הנה כשישמע על מי מדובר, יבין שהוא בכלל לא מגיע אליו, ומזה יבין גודל הזהירות שצריכה להיות אצלו.

ופירושם של דברים בדקות יותר — שעליו להעלות בקודש, או כאמור לעיל — לחנך את עצמו, שגם אם אתמול הי' אצלו מעמד ומצב של גאולה אמיתית, הנה לגבי מה שנדרש ממנו היום הרי זה נחשב ל"מצרים" (כמובן מהמבואר בתניא¹³⁵), וצריך לצאת משם בכל ה"שטורעם", "ביד רמה"¹³⁶, ואם ישאר במעמד ומצב דאתמול, הרי זה נחשב שנשאר ב"מצרים".

ואז, בטוח הדבר ש"הקב"ה עוזרו"¹⁶, וכפי שמסיימים פרשת יצי"מ "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים"¹³⁷ (כמוזכר בתניא¹³⁵); אבל יש צורך בעשי' שלו ב"אצבע קטנה"¹³⁸ — עי"ז שמתעסק בחינוך עצמו, ובחינוך כל הנמצאים בסביבתו בדרכי נועם ובדרכי שלום.

וזה כולל גם מבצע תורה, מבצע תפילין, מבצע מזוזה, מבצע צדקה, ומבצע בית מלא ספרים — יבנה וחכמי', ובמיוחד בנוגע לנשי ובנות ישראל — הענין של נרות שבת קודש, הענין של כשרות האכילה ושתי', והיסוד שכל עם ישראל נשען עליו — הענין של טהרת המשפחה, שאז רואים בגלוי ש"נשמה שנתת בי טהורה היא",

ומקבלים פני משיח צדקנו, ובשמחה ובטוב לבב.

* * *

יט. המשך סיום מסכת חולין — נכלל בשיחה דלעיל ס"ז שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א. ואח"כ אמר:

אמנם, אף שישנם המצוות שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז, ובפרט כשמדובר אודות גדולים בישראל שאצלם הי' גם הענין ד"תלמוד תורה כנגד כולם"¹³⁹ — הרי ישנו הענין שאודותיו שואלים "זו תורה וזו שכרה", כמוזכר לעיל (ס"ו) בנוגע לגלות של בעל ההילולא.

אך הענין הוא — בדוגמת מה שאמר בעל הגאולה די"ב תמוז בנוגע למאסרו לאחרי שנשתחרר (כפי שכבר נדפס¹⁴⁰), שאם היו שואלים אותו אם רצונו להשאר שם עוד דקה, לא הי' מסכים בכך; אבל אם ירצו לקנות ממנו דקה שהי' שם, לא ימכור זאת עבור כל הון דעלמא!

(135) פמ"ז. (136) בשלח יד, ח. (137) ס"פ שלח. (138) ראה קה"ר ושהש"ר בתחלתן. (139) פאה פ"א מ"א. (140) "די יסורים פון לייבאוויטשן רבין" (ריגא, 1930) ע' 73. וראה אג"ק שלו חי"ג ע' 137. (141) ראה גם תו"מ חס"ז ס"ע 17 ואילך. וש"נ.

(243) ויק"ר רפכ"ה.

(244) ספ"ט.

(245) ראה תו"מ ח"ד ריש ע' 228. וש"נ.

(246) ראה יומא רפ"ח. טוש"ע ואדה"ז.

(247) אר"ח רסתר"א.

(248) ראה שו"ע אדה"ז שם סתר"י ס"ט.

(249) ברכות סג, א.

(248)

(249) עירובין סה, א.

(250) סוכה מט, סע"ב.

(251) משלי לא, כו.

(252) קידושין מ, ב. וש"נ.

(253) ברכות סג, א.

והגע עצמך: מדובר אודות ענין של גלות, עם כל היסורים הקשורים בזה, וכפי שמצינו בנוגע לערי מקלט¹⁴¹, שזהו עונש ש"שקול כמעט כצער מיתה", רח"ל; אבל עי"ז מקבלים ענין כזה שעבור כל הון דעלמא לא ימכרוהו!

ועד"ז בנוגע לגלות של כל ישראל, החל מהגלות הכי ראשון של ירידת הנשמה "מאגרא רמה לבירא עמיקתא" באופן ד"אקדמי" טעניתא" (כמדובר לעיל (ס"ב) בארוכה), ועד שנמשך אח"כ בגלות כפשוטה, ועד"ז בשעה שבאים למקום, מעמד ומצב שישנם בלבולים על לימוד התורה וקיום המצוות.

וכללות הענין — כמובא במאמר הידוע של אדמו"ר האמצעי ד"ה להבין ענין לקיחת אנשי חיל מישראל ביד נכרים [שישנו בכמה ביכלאך, אבל מאיזה סיבה לא נדפס עדיין¹⁴²], שאיתא במדרש על הפסוק¹⁴³ "דומה דודי לצבי", "מה הצבי כשהוא בורח מחזיר ראשו לאחוריו אף הקב"ה כן" [ולהעיר, שלעת עתה לא מצאתי מדרש זה¹⁴⁴, אבל כן הוא במאמר הנ"ל], וממשיך ש"ראשו הוא כמ"ש¹⁴⁵ ראשו כתם פ"ז", "היינו פ"ז מצוות (עשה) שנשאר מרמ"ח", שרק אותם יכולים לקיים בשלימות גם משחרב ביהמ"ק (אפילו כאשר ה"צבי" הוא "על הרי בתר"¹⁴⁶, כמוזכר לעיל¹⁴⁷), שהרי שאר המצוות לא שייך קיומם משחרב ביהמ"ק.

ועל זה נשאלת השאלה: למה עשה הוי' ככה!?

אך הענין הוא — כאמור לעיל — שע"ז יכולים להגיע ולהשיג ענין שאין למעלה הימנו.

וכמו בנוגע לגלות הכללי, שלאחרי פרטי היעודים בנבואות הגאולה, מסיים הכתוב¹⁴⁸: "ואמרת ביום ההוא אודך הוי' כי אנפת בי", שהפירוש הפשוט בזה, שיתנו הודאה על זה ש"אנפת", אלא שאימתי יוכלו לראות ולהבין ולהרגיש זאת — כאשר "ישוב אפך ותנחמני".

ויה"ר שכך יהי בקרוב ממש,

ובפרט שעומדים ב"שבע דנחמתא", וכבר היתה ה"נחמה בכפליים"

(141) חינוך מצוה תי.
 (142) נדפס לאח"ז במאמרי אדהאמ"צ —
 קונטרסים ע' רסג ואילך. וש"נ. וראה גם
 תו"מ חס"ה ע' 196. וש"נ.
 (143) שה"ש ב, ט.
 (144) ראה הנסמן ברשימת "שמחת
 ביה"ש תרצ"ב" סל"ז. וש"נ.
 (145) שם ה, יא.
 (146) ב, יז.
 (147) ד"ה להבין ענין חמשה עשר באב
 ס"ב (לעיל ע' ...).
 (148) ישעי' יב, א.

גילה ענינו המיוחד, כמבואר בארוכה בכמה שיחות ומכתבים כו'²³⁷ — כאמור לעיל, שארבעה שבועות לאחרי כ"ף אב, הנה באותו יום בשבוע חל ח"י אלול; וכעבור שבעה שבועות מכ"ף אב, חל באותו יום השבוע יום הקדוש, יום הכיפורים²³⁴.

ואע"פ שלא מצאתי ביאור בזה, הרי ידועה האגרת של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע²³⁸, שאם אין זה סתם דבר צחות וכו', אלא כדי שתבוא מזה הוספה בעניני יראת שמים, בהידור בעניני תורה ומצוותי' ביתר שאת וביתר עוז, מותר לומר פשוט או רמז וכיו"ב:

ענינו של כ"ף אב — שקרבן העצים שבו (כנ"ל ס"כ) הי' לאחרי חמשה עשר באב שבו "תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה לפי שאינן יבשין"²³⁹, והיינו, שאע"פ שידעו שלא יוכלו לכרות עצים חדשים (שבשביל זה יצטרכו להמתין עד לקיץ הבא), עמדו והתנדבו עצים לצורך קרבנות של יהודים אחרים וכו', כפי שנתבאר בארוכה¹⁵⁸.

ובהמשך לזה בא ענינו של ח"י אלול — יום הולדת שני המאורות הגדולים, שענינם הפצת המעיינות חוצה.

ובהמשך לזה בא יוהכ"פ — עליו נאמר בסיום המשנה במסכת תענית²⁴⁰: "לא היו ימים טובים לישראל .. כיום הכיפורים (משום דאית ב'י' סליחה ומחילה, יום שניתנו בו לוחות האחרונות) .. ביום חתונתו, זה מתן תורה" — יום הכפורים, שניתנו בו לוחות האחרונות [וההתחלה בזה — בשיעור חומש דחמשה עשר באב בקביעות שנה זו: "פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים"²⁴¹], "וביום שמחת לבו, זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו".

והרי בנין ביהמ"ק בשלימותו, "מקדש אד' כוננו ידיך"²⁵, יהי עי"ז ש"יפוצו מעינותיך חוצה", שאז קא אתי מר דא מלכא משיחא²⁴².

לג. וההוראה מזה:

ענינו של ח"י אלול (כפי שכבר נתבאר כמ"פ וגם נדפס בארוכה²³⁴) — הו"ע החיות, להכניס חיות בכל עניני אלול, שהוא חודש החשבון על כל השנה שעברה, על מנת למלא מה שצריך למלא ולהוסיף שלימות,

(237) ראה — לדוגמא — שיחות ח"י
 אלול תש"א. תש"ג. תש"ה. ועוד.
 (238) אג"ק שלו ח"ב ע' תשכ. וש"נ.
 (239) תענית בסופה ובפרש"י.
 (240) כו, ב (ל, ב) ובפרש"י.
 (241) עקב יו"ד, א.
 (242) אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו.
 (239) תענית בסופה ובפרש"י.
 (240) כו, ב (ל, ב) ובפרש"י.
 (241) עקב יו"ד, א.
 (242) אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו.
 (239) תענית בסופה ובפרש"י.
 (240) כו, ב (ל, ב) ובפרש"י.
 (241) עקב יו"ד, א.
 (242) אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו.
 (239) תענית בסופה ובפרש"י.

לא יודעים איך הי' נראה שם המצב — בדוגמת כללות ההוראה בתושבע"פ שמוכרח להיות הענין ד"גולה לברברי", כיון שהאש אינה גדולה באופן למשוך את הניצוצות שיתקבצו ממקום רחוק.

לא. וזהו גם הלימוד וההוראה לכל אחד מישראל:

כיון שכל אחד רוצה שבקרוב ממש יבוא אל המקום אשר יבחר הוי' לשכן שמו שם, ושם יקריב את עולותיו ואת זבחי ובכורות בקרו וצאנו (ככל הפרטים שנאמרו בכתוב) — הנה ההכנה לזה היא עי"ז שפועל במקום שבו נמצא שיהי' בו בגלוי הענין ד"לשכן שמו שם", בדוגמא כפי שהי' במדבר, שנקרא "מקדש המדבר"²²⁹, ש"במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים"²³⁰, הקימו "מקדש".

וענין זה אומרים לכל אחד מישראל, ותובעים ממנו, ביחד עם נתינת כח — שמתחדשת כשקורין זאת בתושב"כ, שיש בה כל ההפלאות ותוקף הנצחיות אפילו בערך לתושבע"פ²³¹ — לעשות מהמקום שהקב"ה הביאו אליו, שיהי' בו בגלוי הענין ד"לשכן שמו שם".

וזהי' הכנה קרובה לכך שיקויים מ"ש בסיום שיעור חומש של ערב כ"ף אב: "והניח לכם מכל אויביכם מסביב"²³² — ע"י ההחלטה שלא מתחשבים עמהם ומבטלים אותם לגמרי,

ואז גם "מיד הן נגאלין"⁶², ובאים אל "המקום אשר יבחר הוי' אלקיכם בו לשכן שמו שם" כפשוטו, ש"יבנה מקדש במקומו", ואח"כ "ויקבץ נדחי ישראל"¹⁹¹, "והיתה להוי' המלוכה"²³³, ובקרוב ממש.

* * *

לב. דובר כמ"פ²³⁴ שמצינו במנהגי מקובלים בירושלים²³⁵ בנוגע ליום כ"ף לחודש אב, שלהיותו ארבעים יום קודם ר"ה, הרי זה בדוגמת "ארבעים יום קודם יצירת הולד" שמתחילה כבר ההתחלה בדבר²³⁶, ולכן ישנם אצלם מנהגים מיוחדים.

ועד"ז תופסים בנוגע לח"י אלול — לאחרי שרבינו נשיא דורנו

(229) רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב. סל"ט (תו"מ פ"א ע' 288 ואילך). וש"נ.
 (230) עקב ח, טו. ראה מנהגי הק"ק בית א"ל יכבץ
 (231) (נדפסו בהקדמת ספר דברי שלום (להרא"ש
 (232) שם, יו"ד. מזרחי) סימן סד. בס' יד אליהו (להרב
 (233) עובדי' בסופו. סלאטקי, ירושלים תשכ"ג) מע' מנהגים).
 (234) ראה גם שיחת כ"ף מנ"א דאשתקד (236) ראה סוטה ב, א. וש"נ.

ע"י הנביאים¹⁴⁹, אבל, "ותאמר ציון (בנ"י טוענים) עזבני הוי'¹⁵⁰, שצריכים את הנחמה מהקב"ה בעצמו, וכיון ש"עני' סוערה לא נוחמה"¹⁵¹, הנה בקרוב יהי' "אנכי אנכי הוא מנחמכם"¹⁵², "רני עקרה"¹⁵³ ו"קומי אורי כי בא אורך"¹⁵⁴ (שקשור עם ח"י אלול, כידוע תורת הבעש"ט¹⁵⁵),

בגאולה האמיתית והשלימה, ע"י ש"יפוצו מעינותיך חוצה", שאז קא אתי מר דא מלכה משיחא¹⁵⁶, ובעגלא דידן.

* * *

כ. בנוגע לעשרים באב, מצינו בגמרא¹⁵⁷ שבו הקריבו "קרבת העצים" "בני פחת מואב בן יהודה" — כב' הדעות אם הם "בני דוד" (ואהכי קרו ל' פחת מואב, שבא מרות המואבי'), או "בני יואב בן צרוי" (שגם הוא בא מרות המואבי', כי צרוי' אם יואב אחות דוד היתה), וכמדובר כמ"פ וכבר נדפס¹⁵⁸ שאין זו מחלוקת במציאות, כיון שב' המשפחות התחתנו ביניהם (ע"ד מארוז¹⁵⁹ בענין ב' הפירושים בנוגע לבנות פוטיאל), והפלוגתא היא רק בגלל איזו מעלה נדבו את העצים והביאו "קרבת העצים".

וכמדובר וגם מובן, שענין שמסופר בתורה ש"היא נצחית"¹⁶⁰, אינו רק סיפור שאירע בזמן שביהמ"ק הי' קיים, ובכך מסתיים הענין, אלא זהו סיפור (שהוא בודאי סיפור אמיתי) כדי ללמוד ממנו "תורה" — הוראה — בימינו אלו.

כא. וזהו גם מענה על ענין פראי — שמעמידים אדם תמים, שלא תופס על מה מנצלים אותו, לטעון טענה שהיא כאילו מצד יראת שמים, ועי"ז להחליש ענין של יהדות, תורה ומצוותי', כמו פלוני, יהודי דתי בחייו הפרטים, שטוען בכל ה"שטורעם": היתכן לעשות מהתורה ענין של סיפורים, או ענין של הוראות ברפואה, או ענין של בטחון!

ולכן: כשיש צורך ברפואה, והתורה אומרת ש"ברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך"¹⁶¹ קשור עם לימוד התורה וקיום המצוות

(149) ראה איכ"ר ספ"א. אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו.
 (150) ישע"י מט, יד. ובכ"מ).
 (151) שם נד, יא. תענית כח, א (ובפרש"י ותוס').
 (152) שם נא, יב. ראה לקו"ש ח"ט ע' 86 ואילך.
 (153) שם נד, א. וש"נ.
 (154) שם ס, א. (159) סוטה מג, א.
 (155) ראה כש"ט בהוספות ס"ג. וש"נ. (160) תניא רפי"ז. ובכ"מ.
 (161) משפטים כג, כה.

והקפדה על כשרות האכילה ושתי' וכו' – טוען הוא, שבענינים אלו צריך לשאול רופא, ולעיין בספרי רפואה, אבל לומר שכוונת התורה שרפואת הגוף והנפש ובריאות הגוף והנפש קשורים עם לימוד התורה וקיום המצוות? – ח"ו לעשות מהתורה ספר של חכמת רפואה!

וכדרכו – היפך מזה שדבריו נבחרו נשמעים¹⁶² – טוען זאת דוקא מתוך "שטורעם", ובמילים חריפות: היתכן להוריד את התורה ממדריגתה, שבכך פוגעים בקדושת התורה!

ולדוגמא: כשהתורה אומרת שהעולם נברא בששה ימים – טוען שצריך לחפש בזה רמזים בעניני קדושה כו', אבל לומר שהכוונה היא בפשטות – אין ענינה של התורה להתעסק עם סיפור אודות בריאת העולם!

ומה שיש כלל בתורה ש"אין מקרא יוצא מידי פשוטו"¹⁶³, ורק "בשלשה מקומות הלכה עוקבת מקרא" (עוקרת את הפסוק)¹⁶⁴ – עזר לו הקב"ה שהוא הצליח בלימוד חכמות אחרות, והונח אצלו שהוא ה"פוסק" בכל הענינים כולם, והוא פסק שלא זה ענינה של תורה!

ובכן:

הרמב"ם הי' חכם גם בחכמת הרפואה ובחכמות נוספות, ועד"ז הרשב"א ועוד גדולי ישראל בכל דור ודור [והם לא זקוקים כלל ל"סמיכות" מחכמות חיצוניות... אלא מספיקה חכמתם בתורה], והם אמרו, שהתורה היא אמנם "חמדה גנוזה שגנוזה לך"¹⁶⁵, אבל אעפ"כ, לומדים את עניני התורה לא רק ברוחניות בלבד (ואילו בגשמיות אין זה תורת אמת ח"ו), אלא לפי הכלל ש"אין מקרא יוצא מידי פשוטו", ולדוגמא: כשכתוב בתורה שבנ"י היו במצרים, אזי הכוונה בזה היא בפשטות, ומצד זה קיבלו בנ"י את התורה בעולם למטה.

ואף שיש ענינים בתורה שהם ע"ד הדרוש – האם בגלל זה יאמר מישהו למשל בנוגע לקיום מצות שבת, "כי ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש"¹⁶⁶, שאין כוונת התורה ל"ימים", אלא ל"תקופות", ולכן, במשך ששים שנה הראשונות בחייו, יהיו אצלו שש תקופות שבהם יעבוד בעולם באופן ד"לא ישבותו"¹⁶⁷,

ושם צריך גם להקריב קרבנות, וב' סוגי הקרבנות, הן "עולותיכם" והן "זבחיכם", היינו, הן קרבנות שמקריבים את כולם על המזבח, והן קרבנות שמהם נותנים חלק גם לכהנים, אפילו לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם, ועד גם חלק לבעלים (ע"ד החלוקה האמורה לעיל (סי"ד) בין מצוות שהם רק בין אדם למקום, למצוות שיש בהם ב' הענינים, בין אדם למקום ("אשר קדשנו במצוותיו וצונו") וגם בין אדם לחבירו).

ובפרטיות יותר:

התחלת עבודת היום היא בהקרב "עולותיכם" – תמיד של שחר, שהוא קרבן עולה, שכולה לגבוה, והו"ע התפלה שבה עומד "כעבדא קמי מרי"²²²; ואח"כ באים שאר עניני העבודה שנכללים ב"זבחיכם", כמו אכילה ושתי', ו"הנהג בהן מנהג דרך ארץ"²²³, ככל הפרטים שבדבר, שגם הם אמנם באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"²²⁴ ו"בכל דרכיך דעהו"²²⁵, אבל יש בהם גם החלק שמקבל האדם.

ל. ענין זה (ההליכה אל המקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם) הוא גם א' מהטעמים לענין הגלות בכלל, ומזה מובן גם בנוגע לגלות של אחד, יחיד ומיוחד:

מבואר בארוכה בחסידות²²⁶, שבשעה שהיתה "קיימא סיהרא באשלמותא"⁶⁵, אזי האיר האור האלקי בדוגמת מדורה שמושכת את הניצוצות, כך, שמלכת שבא הביאה בעצמה את ניצוצות הקדושה לירושלים.

אבל משחרב ביהמ"ק, שהאש קטנה יותר, אין בכחה למשוך את הניצוצות אליו, ולכן "אחד מכם גולה לברברי" ואחד מכם גולה לסרמטי"²²⁷ (שעי"ז "דומה כמו שגליתם כולכם")²²⁷, כדי להוציא משם את ניצוצות הקדושה.

ואכן רואים גם בפועל, שעיי"ז שבמקום ההוא הי' אותו אחד בגלות, ועכשיו נמצא שם הציון שלו, ישנם יהודים שחזרו לחיות כו', עם כל עניני התעוררות של יראת שמים ושמירת היהדות, לימוד התורה וקיום המצוות, אשר לולי כל הענין הנ"ל באופן ד"נורא עלילה על בני אדם"²²⁸,

226 ראה תו"א בראשית ה, סע"ד ואילך.
לקו"ת במדבר ד, רע"א. ובכ"מ.
227 שהש"ר פ"ב, ח (ב).
228 תהלים סו, ה. וראה תנחומא וישב ד.

222 שבת י"ד, א.
223 ברכות לה, ב.
224 אבות פ"ב מי"ב.
225 משלי ג, ו.

162 קהלת ט, יז. וראה רמב"ם הלי' דעות
פ"ב ה"ה.
163 שבת סג, א. וש"נ.
164 סוטה טז, א (ובפרש"י).
165 שבת פח, ב.
166 תשא לא, יז.
167 נח ח, כב.

שמפרש רש"י: "בנו לכם בית הבחירה וכו'", וכמובא גם בגמרא ובכ"מ²¹³ ראי' מפסוק זה בנוגע למצוה שנצטוו ישראל לבנות להם בית הבחירה (אע"פ שברמב"ם הובא פסוק אחר²¹⁴).

[ולהעיר גם ממ"ש בהמשך הפרשה: "רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר .. בכל שעריך"²¹⁵, "לא תוכל לאכול בשעריך .. בכורות בקרך וצאנך"²¹⁶ — שבהתאם לסדר הכתובים הנ"ל מבאר הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות³³ סדר המסכתות, שמיד לאחרי מסכתא חולין באה מסכתא בכורות].

וכמדובר כמ"פ שכשם שישנו ענינו של ביהמ"ק ("המקום אשר יבחר ה' .. לשכן שמו שם") כפשוטו,

— החל מהמשכן, עליו נאמר²¹⁷ "ושכנתי בתוכם", בתוך כל אחד ואחד, שנעשה ע"י ההכנה ד"כל איש אשר ידבנו לבו"²³, בנדיבות הלב, ועד לביהמ"ק השלישי, ע"י לימוד תורת הבית, שעז"נ "ועשו אותם"³⁰, שזוהי ההכנה לבנין ביהמ"ק השלישי כפשוטו —

ישנו גם ענין "המקום אשר יבחר ה' .. לשכן שמו שם" ברוחניות — כתורת הבעש"ט הידועה (וכבר נדפסה)²¹⁷ מח"י אלול,

— שקביעותו באותו יום בשבוע כמו כ"ף אב (לאחרי ארבעה שבועות), ובאותו יום היא גם הקביעות דיוהכ"פ (לאחרי שבעה שבועות), וכפי שיתבאר לקמן²¹⁸ —

על הפסוק²¹⁹ "והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם", שתוכנה, שיהודי, שעושה מעצמו ביהמ"ק ("המקום אשר יבחר ה' .. לשכן שמו שם"), הנה גם בלכתו "אל המקום" שהקב"ה מביאו [שהרי "מה' מצעדי גבר כוננו"²²⁰, שההשגחה הפרטית הביאה אותו לשם כדי "לשכן שמו שם" בגילוי], עושה ממקום זה ענין של ביהמ"ק, מקום מוכן שבו יראו אלקות, ככל הפירושים במ"ש²²¹ "יראה .. את פני הוי' אלקיך".

(213) סנהדרין כ, ב. ספרי עה"פ.
 (214) נתבאר בשיחת ש"פ דברים —
 לקו"ש חט"ז ע' 298 ואילך.
 (215) שם, טו.
 (216) שם, יז.
 (217) ראה כש"ט בהוספות ס"ג. וש"נ
 (221) פרשתנו שם טז, טז. וראה חגיגה ב,
 א. וש"נ. וראה גם אוה"ת וירא קב, ב ואילך.
 ועוד.
 (218) סל"ב ואילך.
 (219) תבוא כו, ב.

ומשנת הששים ואחד, כשיצא לגימלאות ויהי' כבר ב"מושב זקנים", אזי ישמור שבת במשך כל עשר השנים — היפך המפורש בתורה בנוגע למצות שבת ש"מונה ששה ימים ומקדש שביעי"¹⁶⁸, ועאכו"כ כשאין צורך במנין שלו, שהרי כל העולם מונה כן.

ועד"ז בשאר המצוות — שכוונתם כפשוטם.

כב. ויש להוסיף ולהבהיר:

לא זקוקים לכך שיבוא עכשיו איזה מלומד בחכמות חיצוניות ויטען שהתורה אינה ספר של סיפורים — שהרי בזהר פרשת בהעלותך¹⁶⁹ נאמרו תוארים ועונשים חמורים על מי שאומר שתורה ענינה סיפורים; אבל אעפ"כ צריך לדעת שכל סיפור שכתוב בתורה — אירע כפשוטו.

וכמו בפסוק¹⁷⁰ "ואחות לוטן תמנע" — שהי' גוי ששמו "לוטן", והיתה לו אחות ששמה "תמנע". ומי שאומר שאינו כן — הנה על זה אומר הרמב"ם¹⁷¹ ש"האומר שאין התורה מעם ה', אפילו פסוק אחד (ו"אין הפרש בין .. ותמנע היתה פילגש ובין אנכי ה' אלקיך ושמע ישראל, כי הכל מפי הגבורה"¹⁷²) .. אם אמר (לא שאינו אמת; זהו אמת, אלא ש)משה אמרו מפי עצמו, הרי זה כופר בתורה!"

— בודאי שאין לומר שזהו רק סיפור אודות גוי ואחותו בלבד (כפי שאמר מנשה¹⁷³), רח"ל לומר דבר כזה, אלא יש בזה גם רמזים וסודות כו', אבל בודאי שסיפור שנאמר בתורה הוא סיפור אמיתי.

וכידוע שבזמן הרשב"א היו גדולי ישראל שרצו לומר שמ"ש בתורה בנוגע לאברהם ושרה קאי על הנשמה והגוף,

— כך נאמר אמנם בזהר¹⁷⁴, אבל היו כאלו מהשומעים שהונח אצלם שהכוונה היא רק בנוגע לנשמה וגוף, שהרי לא מסתבר לומר שהתורה תספר אתם ענינים שאירעו עם אנשים מסויימים בשנים ודורות שלפנ"ז —

והרשב"א יצא נגדם בחריפות גדולה ביותר וכו', כפי שכבר נדפס

בתשובותיו¹⁷⁵ וכו' וכו'.

ועד"ז כשהתורה אומרת שענין הרפואה, "והסירותי מחלה מקרבך",

(168) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסד"מ. (172) פיהמ"ש להרמב"ם סנהדרין פ' חלק וש"נ.
 היסוד הח' (מסנהדרין צט, ב).
 (169) ח"ג קנב, א.
 (170) וישלח לו, כב.
 (171) ראה סנהדרין צט, ב.
 (172) ח"א קכב, ב (במהנ"ע).
 (173) ח"א סתי"ח.
 (174) ח"א סתי"ח.
 (175) הלי' תשובה פ"ג ה"ח.

קשור עם מ"ש לפנ"ז אודות לימוד התורה וקיום המצוות — צריך לידע שאין ענין יוצא מידי פשוטו, ואח"כ ניתוסף בזה גם עניני בריאות הנפש וכו'. וכן בנוגע לכל הפרטים שנאמרו בתורה — צריך לידע שאין ענין יוצא מידי פשוטו,

אא"כ התורה עצמה אומרת שזהו ענין של משל, כמו "וישא משלו ויאמר"¹⁷⁶, או בנוגע לענינים שאמר רבה בר בר חנה¹⁷⁷ (שהם משלים ורמזים על ענינים רוחניים¹⁷⁸), וכידוע גם המאמר על דרשות רז"ל¹⁷⁹ שמתחבטים בו¹⁸⁰, וכיו"ב בענינים שחכמי ישראל למדו שכאן מוציאה הלכה מידי פשוטו.

ואין זה תלוי בחילוק בשיטות, שאם רוצים לומדים את הפירוש כך, ואם רוצים לומדים הפירוש באופן אחר; אם זה לא ענין שהתורה אומרת עליו שהוא משל כו', אלא סתם ענין שנאמר בתורה בנוגע לבריאת העולם, בנוגע לרפואת הגוף וכו' — הנה רח"ל לומר שתורה היא ספר של רפואות, אבל ביחד עם זה צריך לידע שכן הוא האמת בפשטות למטה מעשרה טפחים (אם רק התורה לא אומרת שבענין זה נשתנו הטבעים כו'¹⁸¹).

כג. ועד"ז בנוגע למזוזה:

ישנו מי שטוען, היתכן שעושים ממזוזה ענין של שמירה; במזוזה נכתב שמו של הקב"ה, ולא רק פעם אחת, אלא כמה פעמים, ולא עוד אלא שנבחרו בה הפסוקים מפרשה ראשונה ופרשה שני של קריאת שמע, וא"כ, איך אפשר — וכפי שהלה מתבטא: "רחמנא ליצלן" — לומר שע"ז יתוסף שמירה בביתו של איש ישראל! ומוסיף, שמי שאומר כן, יש לכנותו בכל השמות שכתבו והדפיסו!...

וה"עולם" נעשה מבולבל — שהרי לכאורה מצדד הוא בכבוד התורה וקדושת התורה, ורוצה להגדיל מעלתה כו' — היתכן אמנם לומר על דבר של קדושה שישתמשו בו במקום "מפתח", או במקום מאבטח ("סעקורטי גארד") שישמור את הדלת?!

אבל, אין זה ענין שמישהו חידש מעצמו; תורה עצמה אומרת כן!

(176) בלק כג, ז. ועוד. (177) ב"ב עג, ב. (178) ראה — לדוגמא — זח"ג רכג, ב. (179) ראה בארוכה לקו"ש שם ואילך. (180) ראה גם לקו"ש חכ"ג ע' 34 הערה *29. וש"נ. (181) ראה בסוף הליקוט השבועי דפ' שופטים, ולאח"ז שולבו בלקו"ש ח"ט הנ"ל.

מעשרה טפחים, והקב"ה יתן לו את הנצחון ש"לחם מלחמת ה' וינצח", ואח"כ "יבנה מקדש במקומו" — שביהמ"ק השלישי שבנוי ומשוכלל בשמים²⁰⁵, ירד ויבוא כאן למטה, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ובעגלא דידן.

* * *

כח. דובר אודות תיקון כמה ענינים בלתי מדוייקים בהנדפס (בלקוטי שיחות²⁰⁶) בקשר לסיום מסכתא סוכה: "בילגה לעולם חולקת בדרום" — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש שם²⁰⁷.

ובסיום הענין — בהמשך למשנת שלאחרי החלוקה צ"ל מיד ענין של אכילה (שהרי לולי זאת יש לדחות את החלוקה) — אמר:

ועפ"ז מוכן גם שכאשר מבקשים מהקב"ה בנוגע לחלוקה אצל בני, זה בקו של ישכר וזה בקו של זבולון, וכמו החילוק בין הענינים שבין אדם למקום לענינים שבין אדם לחבירו (כנ"ל בנוגע לשילוח הקן וכיבוד אב ואם) — צריכה להיות חלוקה זו ביחד עם האכילה, באופן שיהיו מיד היעודים הגשמיים הקשורים בזה, כאמור לעיל שאינם ענין בפ"ע בתור שכר, אלא בתור תנאי באופן העבודה, בדוגמת הקונה עבד שהוא "כקונה אדון לעצמו"²⁰⁸.

ועד לענין ד"טועמי' חיים זכו"²⁰⁹ — שב"ערב שבת" יש לטעום התבשילים של "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"²¹⁰, וכפי שמדייק רבינו הזקן²¹¹ ש"טוב לטעום מכל תבשיל ותבשיל", לטעום באופן שמרגישים את הטעם באופן גשמי כפשוטו, ועד שנעשה דם ובשר כבשרו, ותיכף ומיד — לילך לקבל פני משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

* * *

כט. התחלת שיעור חומש דכ"ף אב בקביעות שנה זו קשורה עם הלכות בית הבחירה: "והי' המקום אשר יבחר הוי' אליכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולותיכם וזבחיכם מעשרותיכם ותרומת ידכם וכל מבחר נדריכם אשר תדרו לה"²¹², כפי

(205) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד. (206) בלקו"ש השבועי דפ' ואתחנן — נדפס לאח"ז בלקו"ש ח"ט ע' 59 ואילך. (207) בהשמטות ללקו"ש פ' ואתחנן — שנדפסו בסוף הליקוט השבועי דפ' שופטים, ולאח"ז שולבו בלקו"ש ח"ט הנ"ל. (208) קידושין כ, א. (209) ראה לקו"ש ח"כ ריש ע' 173. וש"נ. (210) תמיד בסופה. (211) שו"ע או"ח סוסר"נ. (212) יב, יא.

המשל הידוע שאמר רבינו הזקן²⁰¹ אודות מעמד ומצב שבנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקב"ה נעשה חולה מסוכן רח"ל, שאז אומר הקב"ה שיקחו את האבן היקרה שבכתר המלכות, שבה תלוי היוקר והפעולה של הכתר עם כל המלכות, ויפררו וישחקו אותה במים, כדי שתגיע טיפה אחת לפיו של בן המלך — אפילו על הספק וספק-ספיקא אם יש לו היכולת לכך, וכולי האי ואולי יצילו את חייו של בן המלך!

ועד"ז בנוגע לפעולת השמירה על בני" ע"י מזוזה ותפילין — שזהו בגלל שאצל הקב"ה יקר ביותר שמירת גופו וביתו של יהודי,

ועד ש"התורה חסה על ממונן של ישראל²⁰², וכפי שמצינו במשנה²⁰³ לא רק בנוגע לכלים יקרים, שיכולים להטבילין ולטהרן, אלא אפילו בנוגע לכלים זולים ביותר, כלי חרס — הנה להיותם כלים של יהודי, מתעסקת עמהם התורה וקובעת סדר שלם כיצד לקרוא לכהן שיבוא לראות נגע בבית וכו', כדי להגן על כלי חרס של יהודי כזה שהוצרך לעונש נסי של נגע בבית (לאחרי שניסו ולא הצליחו לעוררו לחזור בתשובה ע"י אופנים אחרים), ואעפ"כ, למרות שלא מדובר אודות יהודי זה בעצמו, ולא אודות בניו ובנותיו, וגם לא אודות נכסיו היקרים, ואפילו לא אודות נכסיו הרגילים, כי אם אודות כלי חרס שלו — נאמרו בתורה כמה פסוקים, ותושבע"פ מבארט בזה כמה פרטים, כדי לשמור כלי חרס כפשוטם של יהודי פשוט כזה.

כז. ואם כך צריך הכהן להשתדל בנוגע לכלי חרס של יהודי שנענש בעונש נסי בגלל שלא יכלו לעורר אותו בדרך אחרת — הרי מובן עד כמה צריכה להיות ההשתדלות של כל אחד ואחת מישראל בנוגע ליהודים שאינם יודעים אודות יהדות בגלל שהם במעמד ומצב של "תינוקות שנשבו".

ובפרט כשרואים בפועל, שכאשר נגשים אליהם באופן של דברים היוצאים מן הלב, אזי מיד נכנסים הדברים אל הלב²⁰⁴ ופועלים פעולתם.

והרי "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה .. ומיד הן נגאלין"⁶²,

ואין ענין יוצא מידי פשוטו — ש"יעמוד מלך מבית דוד .. ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה" — לקיים מצוות בפשטות למטה

201 ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ג' נגעים פ"ב מ"ה.
 ע' שכו ואילך. וש"נ.
 202 ר"ה כז, א. וש"נ.
 203 תהלים טז, ח.
 204 ראה ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א.

באותו שולחן-ערוך שנאמר¹⁸² "שויתי הוי' לנגדי תמיד"¹⁸³, ובאותו שולחן-ערוך שנאמר¹⁸⁴ שג"פ ביום קודם התפלה צריך להתבונן בגדלות הא"ל — נאמר באותו שולחן-ערוך שסגולה לאריכות ימיו בניו הוא ענין המזוזה!

וכן נאמר בתורה עצמה שע"ז שקובעים מזוזה בבית אזי "ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם"¹⁸¹, ור"ת השם שנכתב מחוץ למזוזה הוא "שומר דלתות ישראל"¹²¹; וכפי שאמר רבינו הקדוש לארטבון שהוא שולח לו דבר שישמור אותו¹⁸⁵, וכן אמרו בנוגע למזוזה: "מנהגו של עולם מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ, ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ, שנאמר ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם"¹⁸⁶.

ועד"ז בכו"כ ענינים,

— אלא שהנני מזכיר מזוזה, כי, בגלל שעוסקים בזה בלהט ("מ'קאָכט זיך אין דעם"), הוצרך הלעו"ז להוציא מישהו שיתעטף באיצטלא של משי וילך ויזעק: היתכן לעשות כן מענינים שבקדושה — כמו תפילין, שעליהם נאמר¹⁸⁷ "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" — שגם כאן אין זה חידוש שנתחדש עתה, אלא דבר שאמר רבי אליעזר הגדול¹⁸⁸, שבודאי ידע מהי קדושת התורה, וכמובן ממ"ש בפרדר"א¹⁸⁹ שאמרו עליו שהוא כמו "סיני", וכל שאר ההפלאות כו', ואעפ"כ אמר שהנחת תפילין מטילה אימה ופחד על עמי הארץ.

והטעם לכך שיש בצד שכנגד כאלו שמנסים לצאת בטענה הנ"ל — בגלל ששומע הטענה בצד שמימין מיד מתבלבל!

מה אתה מתבלבל?! — תעיין בפנים, ותצלם או תעתיק את מאמרו של רבי אליעזר הגדול, ואז, הנה ככל שפלוגי אוחז מעצמו, בודאי יבין שרבי אליעזר הגדול השיג קדושת התורה, או קדושת המזוזה או קדושת התפילין יותר ממנו!

ואח"כ מתחילים עם הטענה, היתכן, הרי יש צורך בדרכי נועם

182 (182) אר"ח בתחלתו (ברמ"א).
 183 (183) תהלים טז, ח.
 184 (184) רסצ"ח (ברמ"א). וראה גם תו"מ.
 185 (185) ראה ריש ע' 406. וש"נ.
 186 (186) ע"ז יא, א. וש"נ.
 187 (187) תבוא כח, יו"ד.
 188 (188) ברכות ו, א. וש"נ.
 189 (189) ראה שם פ"ב. וראה גם לקו"ש.
 (185) ראה ירושלמי פאה פ"א ה"א. הובא בכו"כ ספל"ה.

ודרכי שלום, ואסור להסתכסך וכו'. ובכך: לא צריך להסתכסך, אבל אסור לומר דבר שקר; כשנאמר בתורה שמזווה מגינה — אין לו מה להתבייש לומר זאת, בגלל שפלוני יאמר שהוא עושה ממזווה כמו "קסדה" להגן על הראש, כי כך אומרת התורה!

אלא שהתורה מוסיפה להדגיש שענינים אלו הם יעודים גשמיים שהם בבחינת "פירותיהם", אבל לא שהתורה אומרת ח"ו שהמצב ד"הניח לכם מכל אויביכם מסביב" הוא רק ברוחניות, ואילו בגשמיות לא יהי' כן רח"ל; בודאי שהכוונה היא גם בגשמיות.

כד. וכמו בנוגע למשיח — שהכוונה היא גם בפשטות:

ישנם כאלו שמנשאים את משיח שהוא נעלה כ"כ עד שאינו בשר ודם, ובכלל אינו נברא; הם אומרים שזהו רק מצב רוחני שיהי' בעולם, אבל לומר שהגאולה תהי' קשורה עם בשר ודם — מתקבל אצלם שלא בשביל זה הוא הענין של קדושת משיח!

אך הרמב"ם אומר דברים ברורים בתור פס"ד בנוגע למשיח — לאחרי שמקדים ש"כל מי שאינו מאמין בו... לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה (תושבע"פ ותושב"כ) ובמשה רבינו¹⁹⁰, כיון שזהו עיקר ביהדות ועיקר באמונה — ש"יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות וכו"¹⁹¹.

והיינו, שלא כדעת הטועים שמשח הוא רק מצב רוחני, שינוי הלבבות וכו' וכו' — אף שבודאי יהי' כן בביאת המשיח, כמ"ש "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"¹⁹², "אשפוך רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם"¹⁹³, שכולם יהיו נביאים, ועד ש"ראו כל בשר יחדיו [לא רק בני דוקא, אלא "כל בשר" שבעולם יראה] כי פי הוי' דיבר"¹⁹⁴ (כפי שאדמו"ר האמצעי מבאר בארוכה בשער האמונה¹⁹⁵); הכוונה בביאת המשיח היא בפשטות לגמרי.

ועד"ז בעניננו — בנוגע למבצעים האמורים לעיל.

כה. ויש להוסיף ולהעיר:

לעולם צריך ללמוד תורה ולקיים מצוות לשמה, וכפי שמבאר הרמב"ם¹⁹⁶ בפשטות: לא לשם כבוד, לא לשם ממון, ואפילו לא לשם

עולם הבא, אלא רק בגלל שכך צוה הקב"ה; אבל הוא מוסיף מיד לאח"ז שזהו כאשר האדם מגיע לשלימות העבודה, ועד שמשווה זאת ל"מעלת אברהם אבינו שקראו הקב"ה אוהבו, לפי שלא עבד אלא מאהבה"¹⁹⁷, אבל לולי זאת, "יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה"¹⁹⁸, ובלבד שיקיים תורה ומצוותי'!

ובפרט כשמדובר אודות כל היעודים הגשמיים כפשוטם שנאמרו בתורה,

— הן בתושב"כ והן בתושבע"פ, הן בפוסקי הדורות, עד לאחרונים ואחרוני האחרונים שנתקבלו בכל תפוצות ישראל, שאז הרי זה ענין של רוח הקודש (כמדובר כמ"פ אודות הפתגם הידוע שנדפס כבר במאמרי חסידות¹⁹⁹, שכל החיבורים עד המהרש"א ועד בכלל היו ברוח הקודש) —

כולל גם — שכאשר יהודי מניח תפילין, הרי זה מוסיף ב"אימתה ופחד" שנופל על "עמי הארץ" בכל מקום שבו נמצא יהודי בסביבה של גויים, וכאשר יהודי קובע מזווה במקום המחוייב במזווה, ניתוסף בבטחון של כל אחד ואחת מישראל.

ואין זו ירידה בקדושת התורה ומצוותי'; זהו חלק מקיום רצון הבורא!

כו. ובנוגע לשאלה, שהן אמת שכך כתוב, אבל מהי ההסברה על זה שלוקחים דבר שבקדושה, כמו פרשה ראשונה ופרשה שני' של ק"ש, ועושים מזה "סטאָראַזש"²⁰⁰ על בית — הנה א' המענות על זה:

איתא בגמרא בסוף חולין: "גדול שלום שבין איש לאשתו, שהרי אמרה תורה שמו של הקב"ה שנכתב בקדושה ימחה על המים".

והגע עצמך:

לא מדובר כאן אודות נישואין ע"ד הרגיל; מדובר אודות מצב שהי' חשד, והובאה עדות בבית-דין וכו'. ואעפ"כ אומר הקב"ה ומצווה לכתוב את שמו בקדושה, ולמחותו על המים, ובלבד שיהי' שלום בין איש ואשה אלו!

ונוסף על ענין זה שהי' אפילו בזמן שביהמ"ק הי' קיים, ישנו גם

(199) ראה לקו"ש חכ"ג ע' 40 הערה 76. וש"נ.
(200) = שומר (ברוסיט).

(197) שם ה"ב.
(198) שם ה"ה.

(194) ישעי' מ, ה.
(195) פכ"ה ואילך.
(196) הלי' תשובה רפ"א.

(190) הלי' מלכים רפ"א.
(191) שם ספ"א.
(192) זכרי' יג, ב.
(193) יואל ג, א.